

SUOMESSA TOIMIVIEN SAKSALAISOMISTEISTEN YRITYSTEN NYKYTILANNE JA TULEVAISUUDENNÄKYMÄT 2017/2018

Saksalais-Suomalaisen Kauppakamarin
yrityskysely huhtikuussa 2018

Deutsch-Finnische Handelskammer
Saksalais-Suomalainen Kauppakamari
Tysk-Finska Handelskammaren

Johdanto	2
Yritysten koko- ja toimialajakauma	4
Liiketoiminta vuonna 2017	6
Liikevaihdon kehitys	6
Henkilöstön määrä.....	7
Investointihalukkuus	8
Tutkimus- ja kehitystyö	10
Odotukset vuodeksi 2018.....	11
Liikevaihto	11
Henkilöstön määrä.....	12
Investoinnit.....	13
Pula ammattitaitoisista työntekijöistä haittaa kasvua	14
Suomi liiketoimintaympäristönä	15
Toimialakohtaiset vastaukset.....	17
Tutkimuskohtaiset kysymykset.....	29
Yhteistyö startup-yritysten kanssa	29
Saksan kieli.....	29
Vertailussa Saksa ja Suomi	30
Made in Germany	36
Yhteenveto.....	39
Liite: Saksalais-Suomalainen Kauppakamari (AHK Finland)	41

Johdanto

Suomi on vakiinnuttanut asemansa saksalaisyritysten sijaintipaikkana. Suomen tilastokeskuksen mukaan Suomessa oli 350 saksalaisomisteista yritystä vuonna 2016¹. Enimmäkseen pk-yrityksistä koostuva ryhmä on kolmanneksi tärkein ulkomainen työllistäjä Suomessa: vuonna 2016 ruotsalaisyritykset työllistivät 86 368, yhdysvaltalaisyriykset 25 581 ja saksalaisyritykset 21 834 henkilöä. Liikevaihdollisesti mitattuna saksalaisyritykset ovat kolmanneksi suurin ryhmä (11,0 mrd. euroa), heti ruotsalaisten (19,7 mrd. euroa) ja yhdysvaltalaisien (11,8 mrd. euroa) yritysten jälkeen.

Ulkomaiset suorat investoinnit Suomeen ovat lisääntyneet vuonna 2017 edellisvuoteen verrattuna. Invest in Finlandin mukaan kuluneen vuoden aikana Suomeen sijoittui 366 uutta ulkomaalaisomisteista yritystä. Lisäksi jo Suomessa olevat ulkomaalaisomisteiset yritykset tekivät yli 200 laajentumis- ja jatkoinvestointipäätöstä liiketoimintaansa Suomessa. Suomeen investoineita maita olivat etenkin Ruotsi (80 kpl), Iso-Britannia (55 kpl), USA (30 kpl), Tanska (25 kpl) ja Norja (19 kpl). Saksasta tehtiin vuonna 2016 suoria investointeja Suomeen 504 miljoonan euron arvosta. Saksasta tehtyjen investointien kokonaismäärä vuoteen 2016 mennessä oli 3,3 miljardia euroa.

Ulkomaisia tytäryhtiöitä perustettiin erityisesti palvelualalle, terveydenhuolto- ja hyvinvointisektorille sekä ICT-alalle. Yrityksiä perustettiin erityisesti vähittäiskaupan alalla: uusia yrityksiä perustettiin 47, kun vielä vuotta aiemmin alalle perustettiin 24 uutta ulkomaista yritystä.

Saksalaisomisteisten yritysten tilanne ja näkymät

Tämän kyselyn tarkoituksena on kuvata Suomessa toimivien saksalaisomisteisten yritysten tämänhetkistä tilannetta ja tulevaisuudennäkymiä. Tämä on kolmas kerta, kun saksalaisomisteisille ja saksalaisessa osaomistuksessa oleville yrityksille tehdään tämän kaltainen kysely. Verkkokysely lähetettiin 255:lle Saksalais-Suomalaisen Kauppakamarin tietojen mukaan Suomessa toimivalle saksalaisomisteiselle yritykselle. Kysely lähetettiin huhtikuun alussa 2018 ja vastausaikaa oli 25. huhtikuuta saakka.

Ero edellä mainittuun lukuun johtuu siitä, että otos puhdistettiin yrityksistä, jotka eivät täyttäneet saksalaisen tytäryhtiön määritelmää: kyselyn ulkopuolelle jätettiin yritykset, jotka eivät työllistä henkilöitä Suomessa (usein esimerkiksi yksittäisiä kiinteistöjä hallinnoivat yritykset). Otoksesta poistettiin myös ns. yhden miehen yritykset, joissa omistajana on Suomessa asuva Saksan kansalainen. Kyselyn vastausprosentti on 34, joten otos on edustava.

Tämä saksalaisille tytäryhtiöille tehty kysely muodostaa tärkeän pohjan Suomessa toimivien saksalaisyritysten ja suomalaisten päätöksentekijöiden väliselle vuoropuhelulle. Lisäksi saksalaiset yritykset, jotka suunnittelevat menoa Suomen markkinoille, voivat hyötyä Suomessa toimivien saksalaisyritysten kokemuksista.

Kyselyssä tiedusteltiin yritysten liiketoiminnallista menestystä vuonna 2017, odotuksia vuodeksi 2018 ja näkemyksiä Suomen kilpailueduista ja -haitoista yritysten sijaintipaikkana. Lisäksi yrityksille esitettiin myös kysymyksiä ajankohtaisista aiheista, kuten kiinnostusta

---

¹ Tilastokeskuksen vuoden 2017 tiedot julkaistaan marraskuussa 2018.

startup-toimintaa kohtaan, toimialakohtaisesta kilpailutilanteesta, yritysten tarpeista saksan kielen osaajien osalta sekä "Made in Germany" -brändin mainetta.

Tämän vuoden kyselyssä yrityksiä pyydettiin ensimmäistä kertaa myös vertailemaan Suomea ja Saksaa liiketoimintaympäristönä.

Tulokset esitetään sekä kaikkien vastanneiden tasolla että toimialakohtaisesti eriteltyinä. Pyöristettynä yhteenlasketut vastausprosentit voivat joissain tapauksissa vaihdella sadasta prosentista.

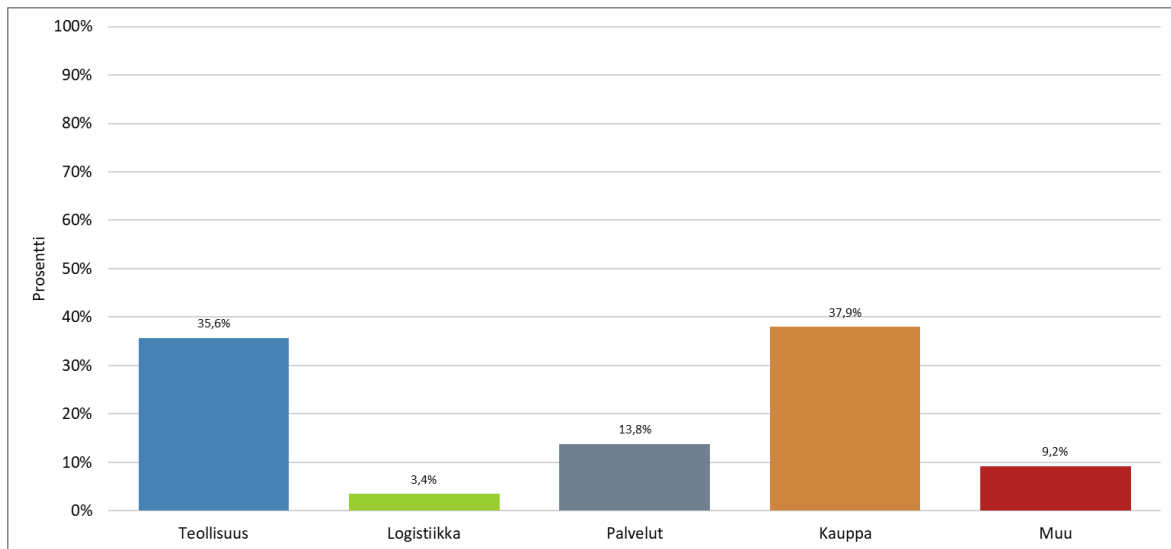
Saksalais-Suomalaisen Kauppakamarin tavoitteena on tehdä vastaava kysely määräajoin. Siten on mahdollista muodostaa kokonaiskuva Suomesta saksalaisomisteisten yritysten näkökulmasta pitkällä aikavälillä ja kohdentaa päättäjien ja yritysten välistä vuoropuhelua.

Helsinki, kesäkuu 2018

Yritysten koko- ja toimialajakauma

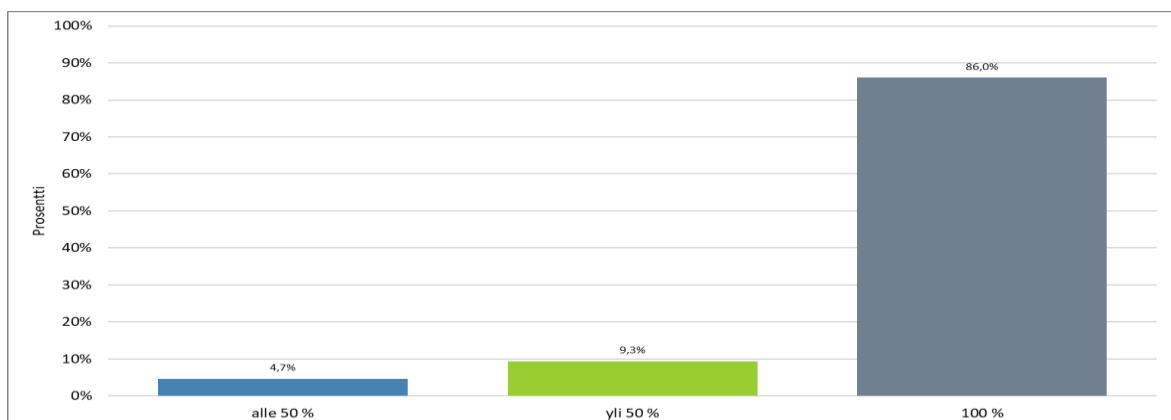
Toimialakohtainen jakauma

Lähes neljä viidesosaa kyselyyn vastanneista yrityksistä on kaupan (37,9 %) tai teollisuuden (35,6 %) alalta. Palvelualan yritykset ovat kolmanneksi suurin ryhmä (13,8 %) ja logistiikka-alan toimijoiden osuus kyselyyn vastanneista on 3,4 prosenttia. 9,2 prosenttia vastaajista on esimerkiksi viihde-, talous- ja matkailualalta ja muodostaa ryhmän ”Muu”. Toimialakohtaisessa tarkastelussa on huomioitava, että kyselyyn vastanneista ryhmät ”Logistiikka” ja ”Muu” ovat suhteellisen pieniä ja siksi niiden tuloksia ei analysoida tarkemmin. Molempien ryhmien vastaukset näkyvät kuitenkin taulukoissa ja kaavioissa.

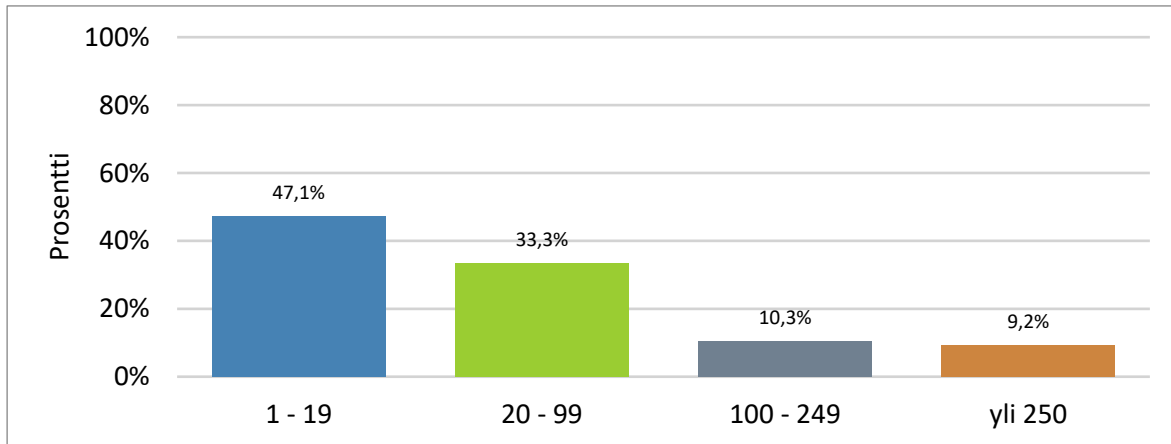
Saksalaisomistuksen osuus

Saksalaisyritykset omistavat pääasiassa tytäryhtiönsä sataprosenttisesti (86 % vastaajista). Tämä näkyy erityisesti kaupan alalla (osuus 90,6 %) ja teollisuuden alalla (osuus 90,3 %). Vain palveluala eroaa tässä mielessä merkittävästi muista (58,3 %).

Yritysten koko henkilöstön määrän mukaan

Kyselyyn vastanneet yritykset työllistävät Suomessa arviolta yli 13 000 henkilöä. Näistä yrityksistä noin 80 prosentilla on alle 100 työntekijää ja ne kuuluvat siten pienten yritysten ryhmään. Pk-yritysten osuus² kyselyyn vastanneista on 89,8 prosenttia. Vastanneista yrityksistä 9,2 prosenttia työllistää yli 250 työntekijää. Erityisesti kaupan alalla pienten yritysten ryhmä on suuri, 90,9 prosenttia.

	Kuinka monta työntekijää yritys työllistää Suomessa? (%)			
	1 - 19	20 - 99	100 - 249	≥ 250
Kaikki	47,1 %	33,3 %	10,3 %	9,2 %
Teollisuus	35,5 %	41,9 %	12,9 %	9,7 %
Logistiikka	33,3 %	0,0 %	0,0 %	66,7 %
Palvelut	66,7 %	8,3 %	16,7 %	8,3 %
Kauppa	54,5 %	36,4 %	3,0 %	6,1 %
Muut	37,5 %	37,5 %	25,0 %	0,0 %

² Suomessa ja tässä kyselytutkimuksessa pk-yrityksiksi määritellään kaikki alle 250 työntekijää työllistävät yritykset. Saksassa samaa käsitettä ("KMU") käytetään yleisesti kaikista alle 500 työntekijää työllistävästä yrityksistä.

Liiketoiminta vuonna 2017

Liikevaihdon kehitys

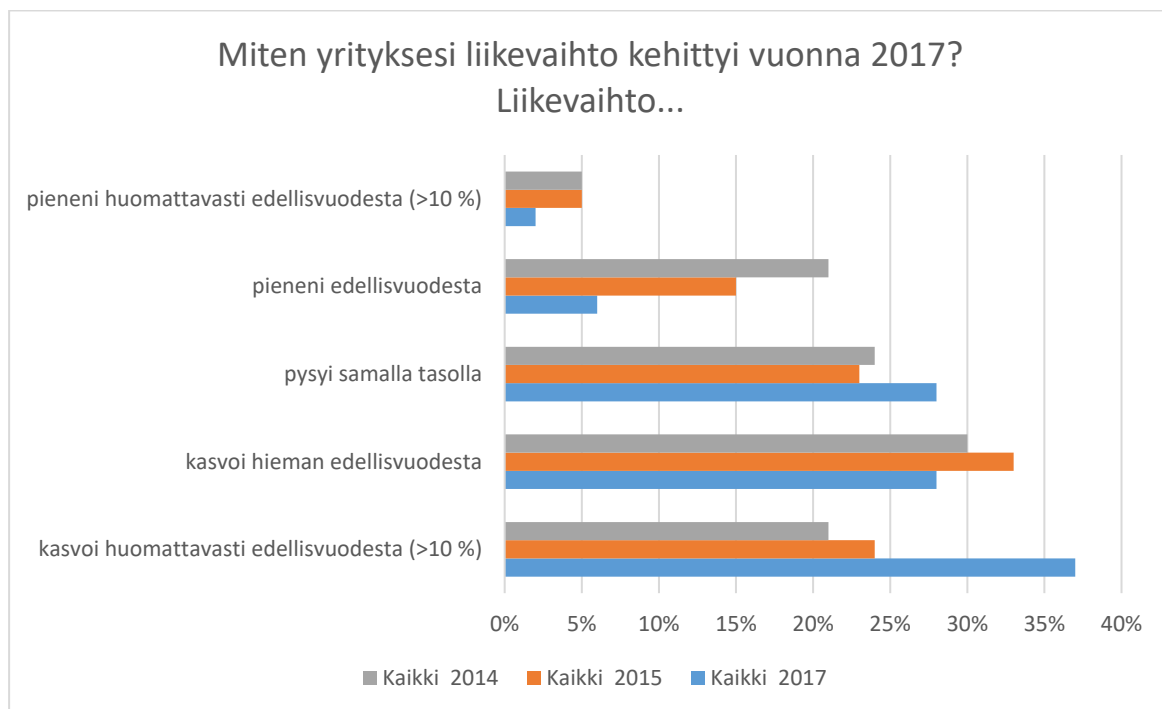
Yli puolet vastanneista yrityksistä ilmoittaa liikevaihdon kehittyneen positiivisesti vuonna 2017. Kun vuoden 2016 kyselyssä 57 prosenttia yrityksistä totesi liikevaihdon kasvaneen edellisvuodesta, tämän vuoden kyselyssä osuus on noussut 64,4 prosenttiin.

36,8 prosenttia ilmoittaa kasvun olleen yli 10 prosenttia vuoteen 2016 verrattuna ja yli neljännes (27,6 %) ilmoittaa liikevaihdon kasvaneen jonkin verran (alle 10 prosenttia).

Toimialakohtaisessa vertailussa kaupan alan yritykset ilmoittivat suurimmista liikevaihdon kasvuluvuista: yhteensä 78,8 prosenttia kaupan alan yrityksistä ilmoittaa liikevaihdon kasvaneen vuonna 2017 huomattavasti tai jonkin verran vuoteen 2016 verrattuna.

Myös palvelualalla yritykset ilmoittavat huomattavasta liikevaihdon kasvusta edelliseen vuoteen verrattuna: jopa 66,7 prosenttia kasvatti liikevaihtoaan.

27,6 prosenttia ilmoittaa liikevaihdon pysyneen samalla tasolla vuonna 2017, kun vuonna 2015 osuus oli 23 prosenttia. Vain kahdeksalla prosentilla liikevaihto on laskenut (vuonna 2015: 20 %): 5,7 prosentilla laskua on jonkin verran (laskua alle 10 %) ja 2,3 prosentilla lasku on huomattava (laskua yli 10 %). Kokonaisuutta tarkasteltaessa yritysten liikevaihto on ennemminkin selvästi noussut kuin laskenut verrattuna edelliseen kyselyajankohtaan.

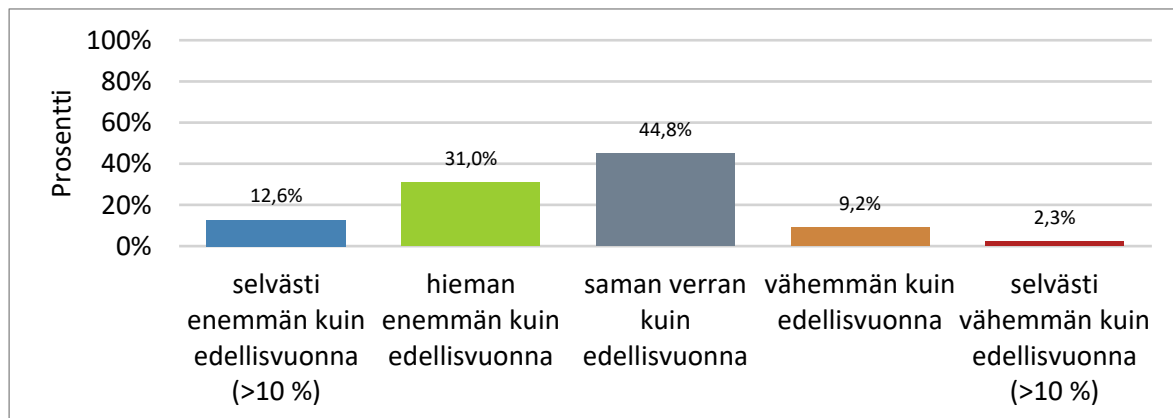
Kaupan alan vastaukset ovat selvästi keskiarvon yläpuolella, ja 79 prosenttia kyselyyn vastanneista ilmoittaa liikevaihtonsa kasvaneen vuonna 2017 edellisen kyselyn ajankohtaan verrattuna (59 %). Myös palvelualalla liikevaihto nousi selvästi: 67 prosenttia ilmoittaa liikevaihdon nousseen vuonna 2017 (edellinen kysely: 50 %).

		kasvoi huomattavasti edellisvuodesta (>10 %)	kasvoi hieman edellisvuodesta	pysyi samalla tasolla	pieneni edellisvuodesta	pieneni huomattavasti edellisvuodesta (>10 %)
Kaikki	2017	37 %	28 %	28 %	6 %	2 %
	2015	24 %	33 %	23 %	15 %	5 %
	2014	21 %	30 %	24 %	21 %	5 %
Teollisuus	2017	23 %	29 %	39 %	6 %	3 %
	2015	30 %	34 %	10 %	20 %	6 %
	2014	31 %	26 %	21 %	17 %	5 %
Logistiikka	2017	0 %	33 %	67 %	0 %	0 %
	2015	7 %	43 %	29 %	21 %	0 %
	2014	17 %	25 %	17 %	33 %	8 %
Palvelut	2017	33 %	33 %	25 %	8 %	0 %
	2015	25 %	25 %	50 %	0 %	0 %
	2014	8 %	42 %	25 %	8 %	17 %
Kauppa	2017	52 %	27 %	15 %	3 %	3 %
	2015	23 %	36 %	27 %	9 %	5 %
	2014	18 %	31 %	26 %	22 %	3 %
Muut	2017	50 %	13 %	25 %	13 %	0 %
	2015	22 %	0 %	33 %	33 %	11 %
	2014	14 %	29 %	29 %	29 %	0 %

Henkilöstön määrä

Alle puolella yrityksistä (44,8 %) henkilöstön määrässä ei ole tapahtunut muutosta vuonna 2017. Noin 44 prosenttia yrityksistä ilmoittaa palkanneensa lisää työvoimaa (2015: 25 %), 12,6 prosenttia ilmoittaa palkanneensa jopa yli 10 prosenttia enemmän kuin vuonna 2016. Kun vielä vuonna 2014 21 prosenttia yrityksistä vähensi henkilökuntaa, vuonna 2015 henkilökuntaa vähensi enää 12 prosenttia ja vuonna 2017 11,5 prosenttia yrityksistä.

Millaisia henkilöstöön kohdistuneita muutoksia yrityksessäsi on tapahtunut vuonna 2017? Työllistimme...

Liikevaihdon positiivinen kehitys ei heijastu suoraan työntekijöiden määrään. Teollisuuden ja kaupan alat kasvattivat henkilöstöään ja sijoittuvat siten keskiarvon yläpuolelle. Kaupan alalla 47 prosenttia yrityksistä työllisti enemmän henkilöstöä, teollisuudessa 38 prosenttia ja palvelualoilla 38 prosenttia.

Suomessa toimivat saksalaisyritykset ovat toimialasta riippumatta palkanneet enemmän henkilöstöä ja vähentäneet vähemmän henkilöstä kuin edellisvuosina. Suurimalla osasta yrityksistä henkilöstömäärä on kuitenkin säilynyt samana.

		selvästi enemmän kuin edellisvuonna (>10 %)	hieman enemmän kuin edellisvuonna	saman verran kuin edellisvuonna	vähemmän kuin edellisvuonna	selvästi vähemmän kuin edellisvuonna (>10 %)
Kaikki	2017	13 %	31 %	45 %	9 %	2 %
	2015	9 %	21 %	57 %	9 %	3 %
	2014	3 %	22 %	53 %	19 %	2 %
Teollisuus	2017	6 %	32 %	48 %	10 %	3 %
	2015	8 %	24 %	51 %	14 %	4 %
	2014	5 %	32 %	39 %	24 %	0 %
Logistiikka	2017	0 %	0 %	67 %	33 %	0 %
	2015	7 %	29 %	50 %	14 %	0 %
	2014	0 %	8 %	67 %	25 %	0 %
Palvelut	2017	0 %	25 %	58 %	8 %	8 %
	2015	13 %	25 %	63 %	0 %	0 %
	2014	8 %	15 %	46 %	23 %	8 %
Kauppa	2017	18 %	39 %	36 %	6 %	0 %
	2015	5 %	20 %	65 %	8 %	3 %
	2014	0 %	22 %	63 %	12 %	3 %
Muut	2017	38 %	13 %	38 %	13 %	0 %
	2015	56 %	0 %	44 %	0 %	0 %
	2014	14 %	14 %	43 %	29 %	0 %

Investointihalukkuus

Lähes kolmasosa kyselyyn osallistuneista yrityksistä (32 %) investoi enemmän vuonna 2017 kuin edellisvuonna. Määrä on huomattavasti enemmän kuin vuoden 2016 kyselyssä (23 %). Vaikka 66 prosenttia vastaajista investointiaste pysyi sama vuonna 2017, vain 2 prosenttia yrityksistä investoi vähemmän vuonna 2017 kuin edellisvuonna.

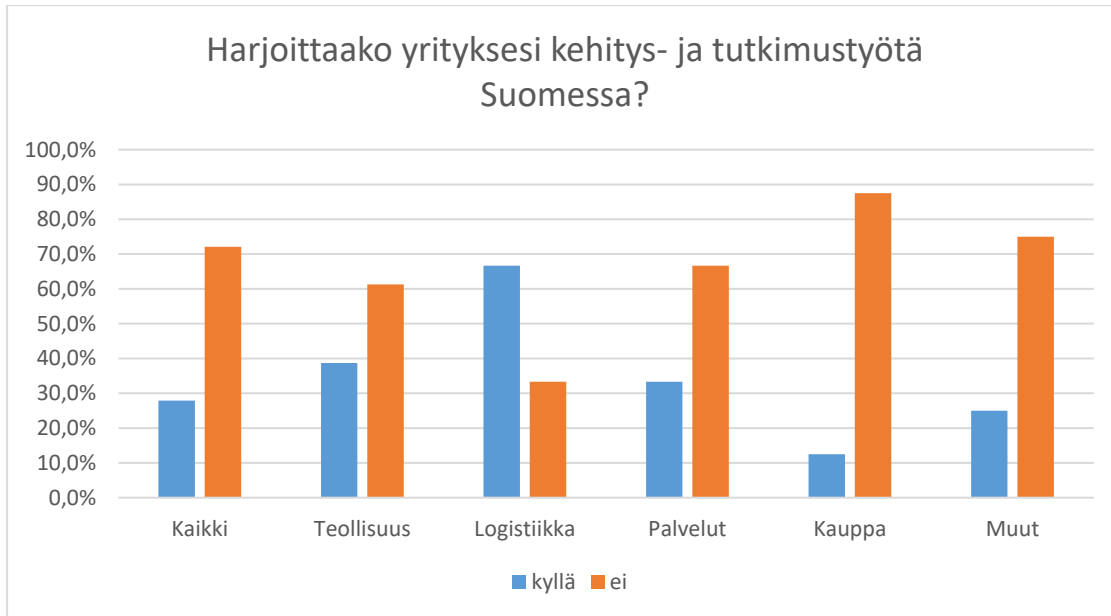

Yksittäisten sektoreiden osalta etenkin palvelualalla investoinnit ovat lisääntyneet merkittävästi (kasvua 42 %). 26 prosenttia Suomessa toimivista teollisuusalan saksalaisyrityksistä kasvatti investointejaan vuonna 2017 (24 % vuonna 2015).

		lisääntyneet	pysyneet samalla tasolla	vähentyneet
Kaikki	2017	31 %	66 %	2 %
	2015	23 %	69 %	8 %
	2014	23 %	68 %	10 %
Teollisuus	2017	26 %	74 %	0 %
	2015	24 %	65 %	12 %
	2014	31 %	60 %	10 %
Logistiikka	2017	0 %	100 %	0 %
	2015	14 %	79 %	7 %
	2014	17 %	83 %	0 %
Palvelut	2017	42 %	58 %	0 %
	2015	0 %	100 %	0 %
	2014	0 %	77 %	23 %
Kauppa	2017	33 %	61 %	6 %
	2015	23 %	71 %	6 %
	2014	22 %	69 %	9 %
Muut	2017	43 %	57 %	0 %
	2015	56 %	33 %	11 %
	2014	29 %	64 %	7 %

Tutkimus- ja kehitystyö

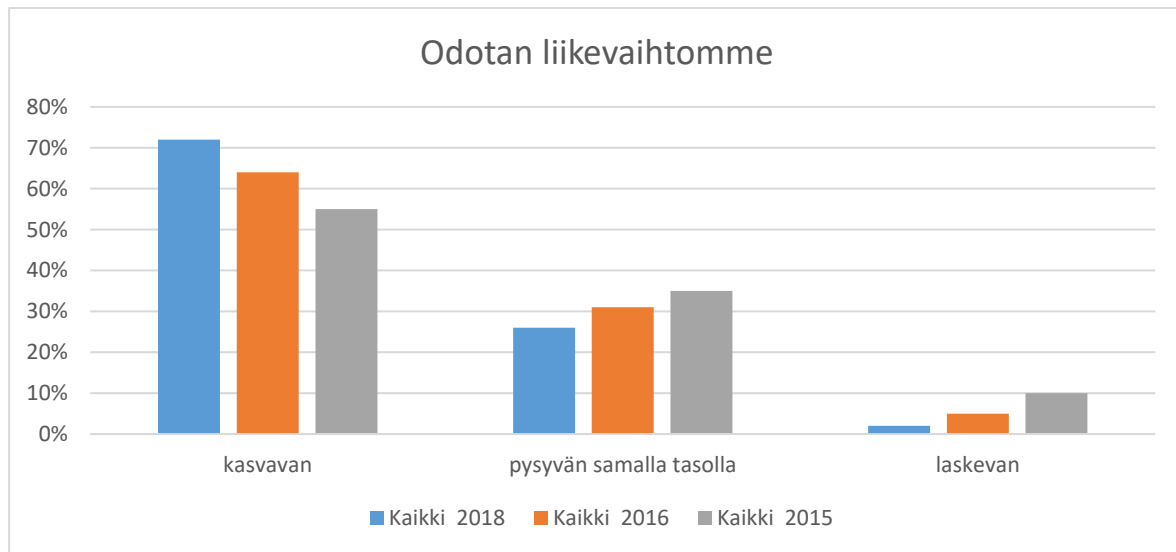
Tämän vuoden kyselyssä yrityksille esitettiin myös kysymys siitä, harjoittavatko ne tutkimus- ja kehitystyötä Suomessa. Vaikka nämä yritykset ovat suurimmaksi osaksi tytäryhtiöitä, 27,9 prosenttia on sijoittanut tutkimus- ja kehitystyöhön Suomessa.

Odotukset vuodeksi 2018

Liikevaihto

Yritysten odotukset liikevaihdon kehityksestä vuonna 2018 ovat äärimmäisen optimistisia: 72 prosenttia yrityksistä ennakoii liikevaihtonsa nousevan (2016: 64 %, 2015: 55 %). Noin neljäsosa yrityksistä (26 %) odottaa vakaata liikevaihdon kehitystä. Kun edellisessä tutkimuksessa viisi prosenttia yrityksistä arvioi liikevaihdon laskevan vuonna 2016, vastaavaa ennakoii nyt vain kaksi prosenttia yrityksistä.

Toimialakohtainen vertailu osoittaa, että erityisesti kaupan alalla odotetaan vahvaa vuotta 2018: 79 prosenttia (2016: 73 %) odottaa liikevaihdon kasvavan. Myös teollisuus- (73 %) ja palvelusektori (58 %) näkevät tulevaisuuden optimistisina ja uskovat liikevaihdon kasvuun vuonna 2018.

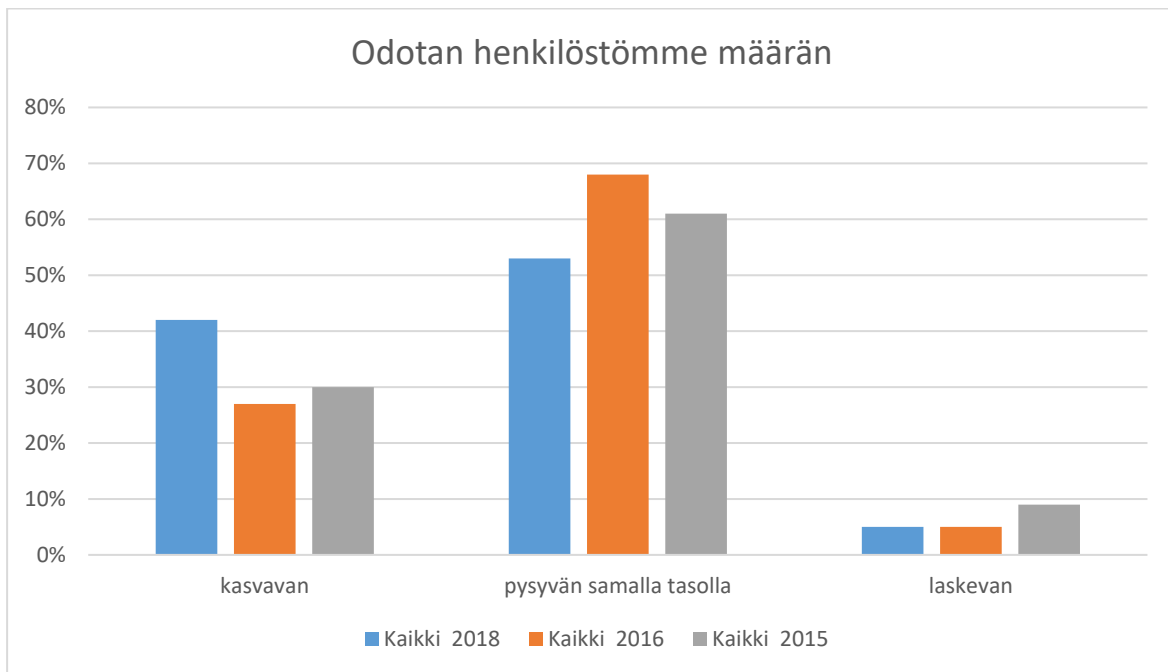
		kasvavan	pysyvän samalla tasolla	laskevan
Kaikki	2018	72 %	26 %	2 %
	2016	64 %	31 %	5 %
	2015	55 %	35 %	10 %
Teollisuus	2018	73 %	23 %	3 %
	2016	65 %	31 %	4 %
	2015	55 %	31 %	1 %
Logistiikka	2018	0 %	100 %	0 %
	2016	36 %	36 %	29 %
	2015	33 %	50 %	17 %
Palvelut	2018	58 %	33 %	8 %
	2016	50 %	50 %	0 %
	2015	62 %	38 %	0 %
Kauppa	2018	79 %	21 %	0 %
	2016	73 %	24 %	3 %

	2015	57 %	32 %	11 %
Muut	2018	88 %	13 %	0 %
	2016	44 %	56 %	0 %
	2015	57 %	43 %	0 %

Henkilöstön määrä

42 prosenttia yrityksistä (27 % vuonna 2016) aikoo palkata lisää työvoimaa vuonna 2018. Toimialakohtaisessa vertailussa huomataan kuitenkin eroavaisuuksia: 43 prosenttia teollisuusalan, 39 prosenttia kaupan alan ja 42 prosenttia palvelualan yrityksistä suunnittelee palkkaavansa lisää henkilöstöä kuluvan vuoden aikana.

53 prosenttia kaikista yrityksistä ei odota muutoksia henkilöstön määrässä ja 5 prosenttia ennakoii henkilöstövähennyksiä.

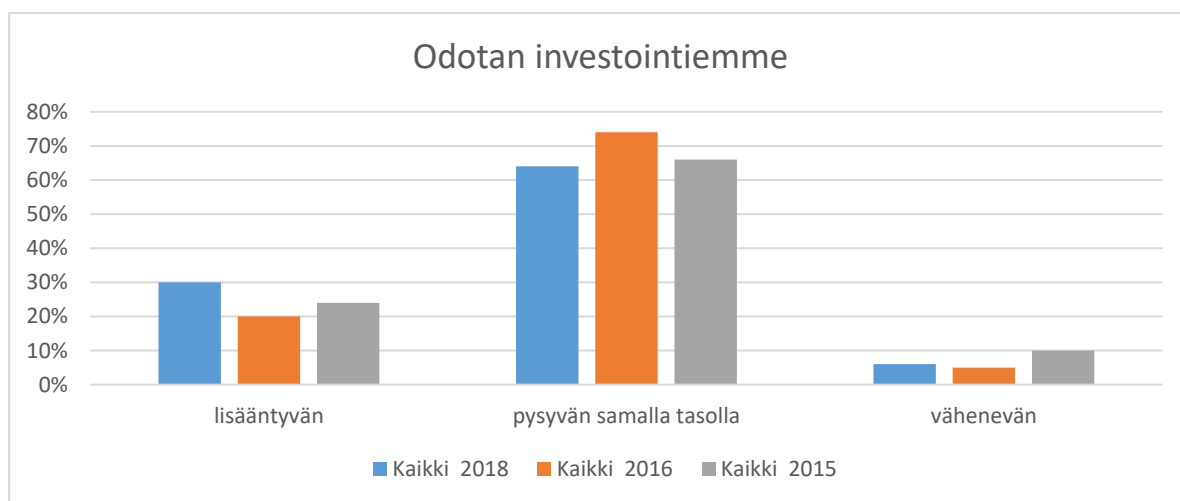
		kasvavan	pysyvän samalla tasolla	laskevan
Kaikki	2018	42 %	53 %	5 %
	2016	27 %	68 %	5 %
	2015	30 %	61 %	9 %
Teollisuus	2018	43 %	53 %	3 %
	2016	29 %	63 %	8 %
	2015	36 %	48 %	17 %
Logistiikka	2018	0 %	100 %	0 %
	2016	21 %	64 %	14 %
	2015	8 %	83 %	8 %

Palvelut	2018	42 %	50 %	8 %
	2016	25 %	75 %	0 %
	2015	15 %	77 %	8 %
Kauppa	2018	39 %	55 %	6 %
	2016	27 %	70 %	3 %
	2015	28 %	68 %	5 %
Muut	2018	63 %	38 %	0 %
	2016	22 %	78 %	0 %
	2015	57 %	36 %	7 %

Investoinnit

Lähes kolmannes kyselyyn osallistuneista yrityksistä (30 %) odottaa investointiensa lisääntyvän vuonna 2018 (2016: 20 %).

64 prosenttia kaikista yrityksistä ennakoii investointiensa pysyvän samalla tasolla (2016: 74 %) ja 6 prosenttia odottaa investointiensa supistuvan (2016: 6 %). Teollisuusyritysten investointiodotukset kasvavat tasaisesti: kun vuonna 2016 22 prosenttia yrityksistä suunnitteli lisäävänsä investointejaan, vuonna 2018 vastaavaa suunnittelee 35 prosenttia.

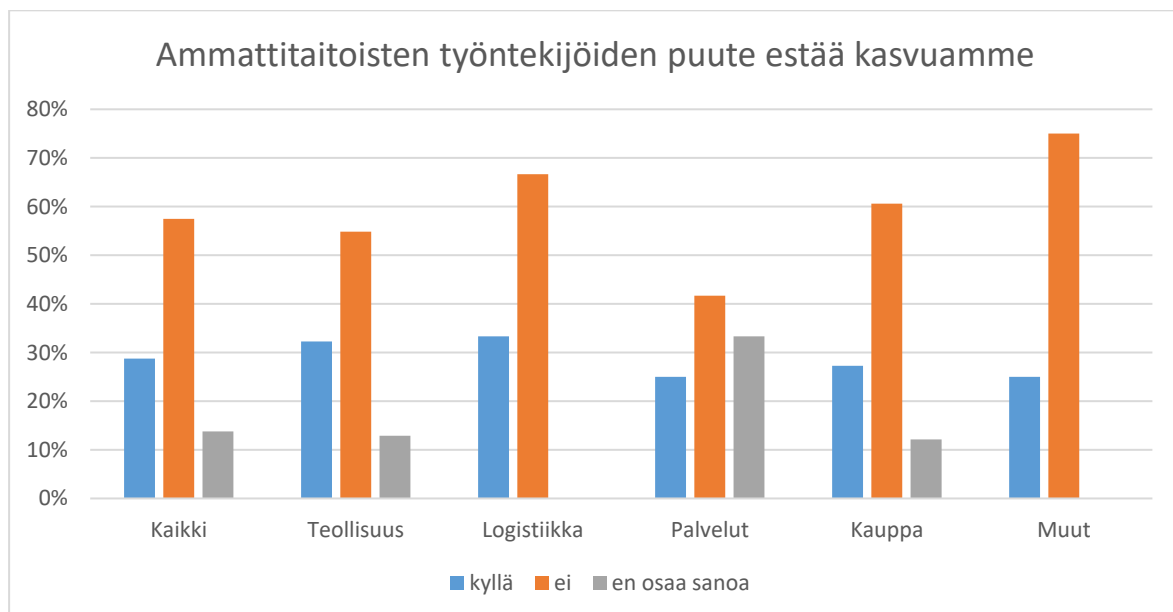

		lisääntyvän	pysyvän samalla tasolla	vähenevän
Kaikki	2018	30 %	64 %	6 %
	2016	20 %	74 %	5 %
	2015	24 %	66 %	10 %
Teollisuus	2018	35 %	58 %	6 %
	2016	22 %	71 %	8 %
	2015	36 %	55 %	10 %
Logistiikka	2018	33 %	67 %	0 %
	2016	21 %	57 %	21 %
	2015	8 %	83 %	8 %
Palvelut	2018	36 %	55 %	9 %
	2016	38 %	63 %	0 %

	2015	8 %	77 %	15 %
Kauppa	2018	19 %	74 %	6 %
	2016	15 %	83 %	2 %
	2015	20 %	69 %	11 %
Muut	2018	38 %	63 %	0 %
	2016	33 %	67 %	0 %
	2015	36 %	57 %	7 %

Pula ammattitaitoisista työntekijöistä haittaa kasvua

Lähes kolmasosa (29 %) vastaajista ilmoittaa, että ammattitaitoisten työntekijöiden puute estää niiden kasvua. Yli puolet (57 %) ilmoittaa, että heillä ei ole ongelmia tässä suhteessa.

Toimialakohtaisessa vertailussa teollisuusyritykset näyttävät kärsivän eniten osaavan työvoiman puutteesta:

	Kaikki	Teollisuus	Logistiikka	Palvelut	Kauppa	Muut
kyllä	29 %	32 %	33 %	25 %	27 %	25 %
ei	57 %	55 %	67 %	42 %	61 %	75 %
en osaa sanoa	14 %	13 %	0 %	33 %	12 %	0 %

Suomi liiketoimintaympäristönä

Kuinka tyytyväisiä tai tyytymättömiä saksalaisomisteiset yritykset ovat Suomeen sijaintipaikkana? Tässä osiossa kyselyyn osallistuneet arvioivat Suomea useasta eri näkökulmasta. Asteikkona on käytetty pisteytystä yhdestä (erittäin tyytymätön) viiteen (erittäin tyytyväinen).

Suomen edut

Toimialasta riippumatta yritykset nostavat niiden näkökulmasta Suomen eduksi erityisesti seuraavat tekijät:

- Akateemisen koulutuksen yleinen taso: 81 % (2016: 73 %)
- Vapaa kilpailu: 78 % (2016: 64 %)
- Infrastruktuuri: 73 % (2016: 71 %)
- Poliittinen ja yhteiskunnallinen vakaus: 72 % (2016: 45 %)

Sekä akateemisen koulutuksen yleinen taso (2016: 73 %) että vapaa kilpailu (2016: 64 %) ja infrastruktuuri (2016: 71 %) nousevat myös tämän vuoden kyselyn kärkeen. Tyytyväisyys poliittisen ja yhteiskunnalliseen vakauteen kohoaa vuoden 2016 kyselyn 45 prosentista 72 prosenttiin ja nousee siten neljänneksi tärkeimmäksi sijaintieduksi. Muita tärkeitä esiin tulleita Suomen etuja ovat ammatillisen koulutuksen yleinen taso (2016: 66 %) ja työntekijöiden tehokkuus (2016: 66 %).

Tuotannollisten seikkojen lisäksi yli puolet yrityksistä on tyytyväisiä paikallisten alihankkijoiden laatuun ja saatavuuteen (60 %). 59 prosenttia yrityksistä arvostaa Suomen innovaatiokykyä ja 55 prosenttia on tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä talouspolitiikan ennustettavuuteen.

Suomen heikkoudet

Yritykset ovat tyytymättömiä tai erittäin tyytymättömiä seuraavien seikkojen osalta:

- Verotuksen taso: 45 % (2016: 39 %)
- Työn hinta: 40 % (2016: 47 %)
- Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus: 36 % (2016: 25 %)
- Verojärjestelmä ja verottajan toiminta: 24 % (2016: 25 %)

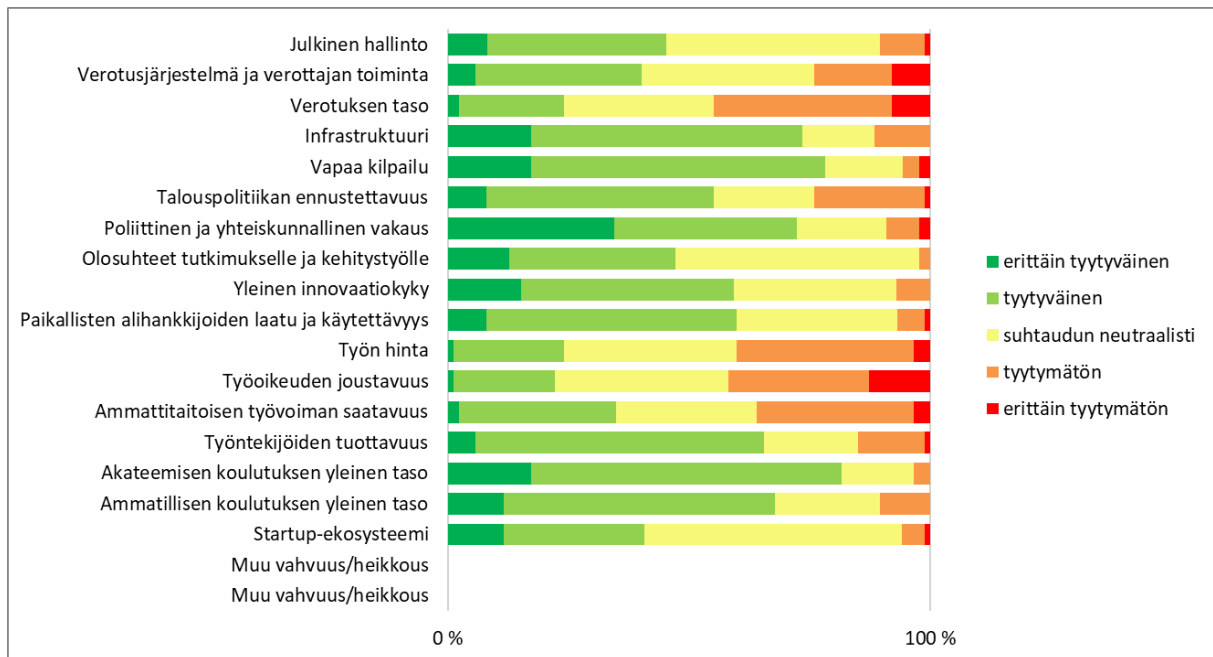
45 prosenttia saksalaisyrityksistä Suomessa on tyytymätön tai hyvin tyytymätön verotuksen tasoon. Lisäksi työvoimakustannukset ja ammattitaitoisten työntekijöiden saatavuus ovat tärkeimpiä tekijöitä, jotka vähentävät Suomen houkuttelevuutta.

Suomen heikkouksina nousee esiin verojärjestelmän ja verottajan toiminnan lisäksi (2016: 25 %) talouspolitiikan ennustettavuus (24 %), johon toisaalta 55 prosenttia yrityksistä on tyytyväinen.

15 prosenttia yrityksistä on tyytymättömiä työntekijöiden tuottavuuteen – sitä vastoin 66 prosenttia on tyytyväisiä. Vain 10 prosenttia pitää työlainsäädännön joustamattomuutta haittatekijänä, kun vielä vuonna 2016 osuus oli 46 prosenttia.

Kaavio: Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

Toimialakohtaiset vastaukset

Julkinen hallinto

Lähes puolet (47 %) teollisuusalan yrityksistä on tyytyväisiä julkiseen hallintoon Suomessa.

Verrattaessa vastauksia edellisen kyselyn tuloksiin ei ilmene merkittäviä muutoksia, lukuun ottamatta teollisuutta, joka vuonna 2017 on tyytyväisempi (47 % tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä) kuin 2016 (27 % tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä), ja palvelualaa, jossa yritykset ovat tyytyväisempiä vuonna 2017 (41 %) kuin 2016 (25 %).

Myös ryhmä ”muut” on erittäin tyytyväinen: yksikään yritys ei ole tyytymätön tai hyvin tyytymätön julkiseen hallintoon.

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

[Julkinen hallinto]

		erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	2018	8 %	37 %	44 %	9 %	1 %
	2016	3 %	32 %	44 %	18 %	3 %
	2015	4 %	33 %	41 %	19 %	3 %
Teollisuus	2018	10 %	37 %	43 %	7 %	3 %
	2016	2 %	25 %	45 %	25 %	2 %
	2015	7 %	24 %	37 %	27 %	5 %
Logistiikka	2018	0 %	67 %	0 %	33 %	0 %
	2016	0 %	57 %	29 %	0 %	14 %
	2015	8 %	50 %	25 %	17 %	0 %
Palvelut	2018	8 %	33 %	33 %	25 %	0 %
	2016	0 %	25 %	50 %	25 %	0 %
	2015	0 %	38 %	38 %	23 %	0 %
Kauppa	2018	6 %	33 %	55 %	6 %	0 %
	2016	3 %	35 %	47 %	14 %	2 %
	2015	2 %	28 %	49 %	18 %	3 %
Muut	2018	13 %	50 %	38 %	0 %	0 %
	2016	11 %	22 %	33 %	22 %	11 %
	2015	7 %	64 %	29 %	0 %	0 %

Verotuksen taso

Useimmat yritykset ovat tyytyväisiä verotusjärjestelmään ja verottajan toimintaan. Tulokset eivät juurikaan ole muuttuneet suhteessa edelliseen kyselyyn.

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

[Verotusjärjestelmä ja verottajan toiminta]

		erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	2018	6 %	34 %	36 %	16 %	8 %
	2016	5 %	24 %	46 %	18 %	7 %
	2015	1 %	27 %	42 %	25 %	5 %
Teollisuus	2018	6 %	26 %	39 %	16 %	13 %
	2016	2 %	24 %	41 %	24 %	10 %
	2015	0 %	24 %	31 %	38 %	7 %
Logistiikka	2018	33 %	67 %	0 %	0 %	0 %
	2016	14 %	29 %	50 %	0 %	7 %
	2015	0 %	42 %	33 %	17 %	8 %
Palvelut	2018	8 %	50 %	33 %	8 %	0 %
	2016	0 %	0 %	88 %	13 %	0 %
	2015	0 %	23 %	62 %	15 %	0 %
Kauppa	2018	3 %	33 %	33 %	21 %	9 %
	2016	6 %	27 %	42 %	18 %	6 %
	2015	2 %	25 %	43 %	25 %	6 %
Muut	2018	0 %	38 %	50 %	13 %	0 %
	2016	11 %	11 %	56 %	11 %	11 %
	2015	0 %	36 %	57 %	7 %	0 %

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

[Verotuksen taso]

		erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	2018	2 %	22 %	31 %	37 %	8 %
	2016	1 %	18 %	42 %	31 %	8 %
	2015	1 %	16 %	38 %	34 %	12 %
Teollisuus	2018	0 %	16 %	29 %	45 %	10 %
	2016	0 %	20 %	36 %	34 %	10 %
	2015	0 %	21 %	33 %	31 %	14 %
Logistiikka	2018	0 %	67 %	33 %	0 %	0 %
	2016	0 %	21 %	50 %	21 %	7 %
	2015	0 %	17 %	33 %	33 %	17 %
Palvelut	2018	8 %	42 %	25 %	17 %	8 %
	2016	0 %	0 %	50 %	50 %	0 %
	2015	0 %	8 %	38 %	46 %	8 %
Kauppa	2018	3 %	15 %	30 %	42 %	9 %
	2016	3 %	17 %	42 %	31 %	6 %

	2015	2 %	14 %	38 %	37 %	9 %
Muut	2018	0 %	25 %	50 %	25 %	0 %
	2016	0 %	22 %	56 %	11 %	11 %
	2015	0 %	14 %	50 %	21 %	14 %

Infrastruktuuri

82 prosenttia kaupan alan (2016: 74 %) ja 80 prosenttia palvelualan (2016: 74 %) yrityksistä on tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä Suomen infrastruktuuriin. Siten tyytyväisyys on näillä kahdella toimialalla selvästi parantunut suhteessa edelliseen kyselyyn. Ainoastaan kahdeksan prosenttia palvelualan ja 19 prosenttia teollisuusalan yrityksistä on tyytymättömiä infrastruktuuriin.

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

[Infrastruktuuri]

		erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	2018	17 %	56 %	15 %	11 %	0 %
	2016	14 %	57 %	22 %	7 %	1 %
	2015	12 %	48 %	30 %	11 %	0 %
Teollisuus	2018	13 %	45 %	23 %	19 %	0 %
	2016	12 %	50 %	28 %	8 %	2 %
	2015	17 %	31 %	36 %	17 %	0 %
Logistiikka	2018	33 %	0 %	0 %	67 %	0 %
	2016	8 %	62 %	15 %	15 %	0 %
	2015	8 %	50 %	33 %	8 %	0 %
Palvelut	2018	8 %	75 %	8 %	8 %	0 %
	2016	0 %	63 %	25 %	13 %	0 %
	2015	8 %	69 %	23 %	0 %	0 %
Kauppa	2018	18 %	64 %	15 %	3 %	0 %
	2016	15 %	59 %	21 %	5 %	0 %
	2015	9 %	51 %	28 %	12 %	0 %
Muut	2018	38 %	63 %	0 %	0 %	0 %
	2016	38 %	63 %	0 %	0 %	0 %
	2015	15 %	62 %	23 %	0 %	0 %

Vapaa kilpailu

Toimialasta riippumatta yritykset vastaavat myönteisesti vapaan kilpailun toteutumista markkinoilla mittaavaan kysymykseen. Suhteessa vuoteen 2016 yritysten tyytyväisyys on noussut 64 prosentista 78 prosenttiin. Sitä vastoin palvelualan yritysten tyytymättömyys nousi vuoden 2016 kyselyyn verrattuna nollassa prosentista kahdeksaan prosenttiin vuonna 2018.

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

[Vapaa kilpailu]

		erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	2018	17 %	61 %	16 %	3 %	2 %
	2016	11 %	53 %	21 %	13 %	1 %
	2015	10 %	53 %	24 %	13 %	0 %
Teollisuus	2018	10 %	61 %	19 %	6 %	3 %
	2016	12 %	49 %	25 %	12 %	2 %
	2015	12 %	55 %	21 %	12 %	0 %
Logistiikka	2018	33 %	67 %	0 %	0 %	0 %
	2016	7 %	43 %	29 %	21 %	0 %
	2015	8 %	67 %	0 %	25 %	0 %
Palvelut	2018	17 %	75 %	0 %	8 %	0 %
	2016	13 %	50 %	38 %	0 %	0 %
	2015	8 %	31 %	46 %	15 %	0 %
Kauppa	2018	18 %	55 %	24 %	0 %	3 %
	2016	9 %	59 %	17 %	15 %	0 %
	2015	8 %	55 %	26 %	11 %	0 %
Muut	2018	38 %	63 %	0 %	0 %	0 %
	2016	33 %	56 %	0 %	0 %	11 %
	2015	21 %	43 %	21 %	14 %	0 %

Talouspolitiikan ennustettavuus

Kyselyyn vastanneiden yritysten tyytyväisyys talouspolitiikan ennustettavuuteen on kasvanut selvästi edelliseen kyselyyn verrattuna: vuonna 2016 tyytymättömiä oli 57 prosenttia, nyt tyytymättömiä on vain 24 prosenttia. Neljännes palvelualan (2016: 50 %), 26 prosenttia teollisuuden alan (2016: 59 %) ja 18 prosenttia kaupan alan (2016: 64 %) yrityksistä on tyytymättömiä tai erittäin tyytymättömiä Suomen talouspolitiikan ennustettavuuteen.

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

[Talouspolitiikan ennustettavuus]

		erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	2018	8 %	47 %	21 %	23 %	1 %
	2016	1 %	22 %	21 %	46 %	11 %

	2015	1 %	21 %	34 %	36 %	9 %
Teollisuus	2018	3 %	48 %	23 %	26 %	0 %
	2016	0 %	20 %	22 %	47 %	12 %
	2015	0 %	26 %	21 %	36 %	17 %
Logistiikka	2018	33 %	33 %	0 %	0 %	33 %
	2016	0 %	21 %	43 %	29 %	7 %
	2015	0 %	8 %	42 %	42 %	8 %
Palvelut	2018	17 %	42 %	17 %	25 %	0 %
	2016	0 %	38 %	13 %	50 %	0 %
	2015	0 %	15 %	38 %	31 %	15 %
Kauppa	2018	6 %	48 %	27 %	18 %	0 %
	2016	0 %	18 %	17 %	52 %	12 %
	2015	0 %	18 %	43 %	34 %	5 %
Muut	2018	13 %	50 %	0 %	38 %	0 %
	2016	11 %	44 %	22 %	11 %	11 %
	2015	7 %	29 %	14 %	50 %	0 %

Poliittinen ja yhteiskunnallinen vakaus

Tyytyväisyys Suomen poliittiseen ja yhteiskunnalliseen vakauteen on noussut selvästi verrattuna vuoden 2016 kyselyn tuloksiin. Vuonna 2018 teollisuuden alan yrityksistä 68 prosenttia (2016: 41 %) on tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä, kaupan alan yrityksistä 72 prosenttia (2016: 46 %) ja palvelualan yrityksistä 67 prosenttia (2016: 38 %).

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

[Poliittinen ja yhteiskunnallinen vakaus]

		erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	2018	34 %	38 %	18 %	7 %	2 %
	2016	10 %	35 %	19 %	32 %	4 %
	2015	14 %	38 %	24 %	21 %	3 %
Teollisuus	2018	29 %	39 %	13 %	19 %	0 %
	2016	10 %	31 %	20 %	37 %	2 %
	2015	14 %	52 %	17 %	14 %	2 %
Logistiikka	2018	33 %	67 %	0 %	0 %	0 %
	2016	29 %	29 %	14 %	29 %	0 %
	2015	8 %	33 %	8 %	33 %	17 %
Palvelut	2018	17 %	50 %	33 %	0 %	0 %
	2016	13 %	25 %	13 %	50 %	0 %
	2015	23 %	23 %	38 %	15 %	0 %
Kauppa	2018	39 %	33 %	21 %	0 %	6 %
	2016	8 %	38 %	21 %	26 %	8 %
	2015	12 %	34 %	28 %	23 %	3 %
Muut	2018	63 %	25 %	13 %	0 %	0 %
	2016	0 %	56 %	11 %	33 %	0 %
	2015	21 %	29 %	29 %	21 %	0 %

Olosuhteet tutkimus- ja kehitystyölle

Saksalaisyritysten näkemykset tutkimus- ja kehitystyöolosuhteista Suomessa ovat edelleen parantuneet verrattuna vuoden 2016 kyselyyn. Enää vain kaksi prosenttia (2016: 10 %) on tyytymättömiä tai erittäin tyytymättömiä maassa vallitseviin olosuhteisiin. 45 prosenttia teollisuusalan (2016: 42 %) ja 42 prosenttia kaupan alan (2016: 31 %) yrityksistä on tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä. Yksikään yritys ei ole erittäin tyytymätön.

75 prosenttia yrityksistä, joilla on tutkimus- ja kehitystyötä Suomessa, on tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä maassa sijaitseviin olosuhteisiin.

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

[Olosuhteet tutkimukselle ja kehitystyölle]

		erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	2018	13 %	34 %	51 %	2 %	0 %
	2016	7 %	27 %	57 %	10 %	0 %
	2015	5 %	43 %	41 %	10 %	1 %
Teollisuus	2018	13 %	32 %	48 %	6 %	0 %
	2016	6 %	36 %	46 %	12 %	0 %
	2015	7 %	55 %	29 %	7 %	2 %
Logistiikka	2018	67 %	33 %	0 %	0 %	0 %
	2016	0 %	29 %	64 %	7 %	0 %
	2015	8 %	50 %	33 %	8 %	0 %
Palvelut	2018	8 %	33 %	58 %	0 %	0 %
	2016	0 %	0 %	88 %	13 %	0 %
	2015	8 %	38 %	54 %	0 %	0 %
Kauppa	2018	6 %	36 %	58 %	0 %	0 %
	2016	9 %	22 %	61 %	8 %	0 %
	2015	3 %	35 %	52 %	9 %	0 %
Muut	2018	25 %	38 %	38 %	0 %	0 %
	2016	11 %	33 %	44 %	11 %	0 %
	2015	7 %	43 %	21 %	29 %	0 %

	erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	13 %	35 %	51 %	2 %	0 %
T&K-toimintoja	21 %	54 %	17 %	8 %	0 %
Ei T&K-toimintoja	10 %	27 %	63 %	0 %	0,0%

Innovaatiokyky

Yli puolet (59 %) yrityksistä on tyytyväisiä Suomen yleiseen innovaatiokykyyn. Tyytyväisyys innovaatiokykyyn on noussut teollisuusalalla 49 prosentista (2016) 51 prosenttiin,

palvelualalla 50 prosentista (2016) 54 prosenttiin ja kaupan alalla 38 prosentista (2016) 57 prosenttiin.

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

[Yleinen innovaatiokyky]

		erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	2018	15 %	44 %	34 %	7 %	0 %
	2016	6 %	39 %	39 %	14 %	2 %
	2015	3 %	42 %	33 %	21 %	1 %
Teollisuus	2018	19 %	32 %	35 %	13 %	0 %
	2016	6 %	43 %	39 %	10 %	2 %
	2015	2 %	57 %	19 %	19 %	2 %
Logistiikka	2018	33 %	67 %	0 %	0 %	0 %
	2016	0 %	36 %	50 %	14 %	0 %
	2015	0 %	42 %	25 %	33 %	0 %
Palvelut	2018	9 %	45 %	45 %	0 %	0 %
	2016	0 %	50 %	50 %	0 %	0 %
	2015	0 %	54 %	38 %	8 %	0 %
Kauppa	2018	9 %	48 %	36 %	6 %	0 %
	2016	8 %	30 %	41 %	20 %	2 %
	2015	2 %	32 %	45 %	20 %	2 %
Muut	2018	25 %	63 %	13 %	0 %	0 %
	2016	11 %	67 %	0 %	11 %	11 %
	2015	14 %	36 %	21 %	29 %	0 %

Paikallisten alihankkijoiden laatu ja käytettävyys

Tyytyväisyys paikallisten alihankkijoiden laatuun ja saatavuuteen on noussut vuoden 2016 tuloksiin nähden. Vuonna 2018 61 prosenttia teollisuusalan (2016: 53 %), 61 prosenttia kaupan alan (2016: 50 %) ja 58 prosenttia palvelualan (2016: 25 %) yrityksistä on tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä paikallisten alihankkijoiden laatuun ja käytettävyyteen.

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

[Paikallisten alihankkijoiden laatu ja käytettävyys]

		erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	2018	8 %	52 %	33 %	6 %	1 %
	2016	8 %	45 %	36 %	10 %	1 %
	2015	5 %	51 %	32 %	12 %	0 %
Teollisuus	2018	6 %	55 %	29 %	6 %	3 %
	2016	4 %	49 %	33 %	14 %	0 %
	2015	12 %	48 %	19 %	21 %	0 %
Logistiikka	2018	33 %	67 %	0 %	0 %	0 %
	2016	7 %	57 %	21 %	7 %	7 %

	2015	0 %	83 %	17 %	0 %	0 %
Palvelut	2018	8 %	50 %	42 %	0 %	0 %
	2016	0 %	25 %	63 %	13 %	0 %
	2015	8 %	62 %	31 %	0 %	0 %
Kauppa	2018	9 %	52 %	33 %	6 %	0 %
	2016	12 %	38 %	39 %	9 %	2 %
	2015	2 %	45 %	43 %	11 %	0 %
Muut	2018	0 %	38 %	50 %	13 %	0 %
	2016	11 %	67 %	22 %	0 %	0 %
	2015	0 %	57 %	36 %	7 %	0 %

Palkkakustannukset

Yritysten tyytyväisyys palkkakustannuksiin on laskenut hieman vuoteen 2016 verrattuna. Noin puolet teollisuusalan (38 %), kaupan alan (39 %) ja palvelualan (42 %) yrityksistä on tyytymättömiä tai erittäin tyytymättömiä Suomen palkkatasoon. Tyytyväisten osuus on noussut teollisuusalalla 14 prosentista (2016) 26 prosenttiin, kuten myös palvelualalla (2016: 0 %, 2018: 25 %) ja kaupan alalla (2016: 15 %, 2018: 18 %).

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

[Työn hinta]

		erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	2018	1 %	23 %	36 %	37 %	3 %
	2016	0 %	17 %	36 %	36 %	11 %
	2015	1 %	10 %	35 %	47 %	7 %
Teollisuus	2018	3 %	23 %	35 %	35 %	3 %
	2016	0 %	14 %	39 %	35 %	12 %
	2015	2 %	14 %	29 %	45 %	10 %
Logistiikka	2018	0 %	67 %	0 %	33 %	0 %
	2016	0 %	36 %	21 %	29 %	14 %
	2015	0 %	18 %	27 %	36 %	18 %
Palvelut	2018	0 %	25 %	33 %	42 %	0 %
	2016	0 %	0 %	50 %	50 %	0 %
	2015	0 %	0 %	62 %	38 %	0 %
Kauppa	2018	0 %	21 %	39 %	33 %	6 %
	2016	0 %	15 %	35 %	38 %	12 %
	2015	0 %	9 %	38 %	46 %	6 %
Muut	2018	0 %	13 %	38 %	50 %	0 %
	2016	0 %	33 %	33 %	22 %	11 %
	2015	0 %	7 %	21 %	71 %	0 %

Työlainsäädännön joustavuus

Kyselyyn vastanneet yritykset ovat enimmäkseen tyytymättömiä Suomen työlainsäädännön joustavuuteen: vain 22 prosenttia kaikista vastanneista on tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä tähän seikkaan. 42 prosenttia ilmoittaa olevansa tyytymättömiä tai erittäin tyytymättömiä. Tässä on lievä parannus vuoden 2016 tuloksiin nähden, sillä tuolloin vain 15 prosenttia oli tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä työlainsäädännön joustavuuteen. 25 prosenttia palvelualan (2016: 63 %), 10 prosenttia teollisuusalan (2016: 52 %) ja kuusi prosenttia (2016: 44 %) kaupan alan yrityksistä on joko tyytymättömiä tai erittäin tyytymättömiä.

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

[Työoikeuden joustavuus]

		erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	2018	1 %	21 %	36 %	29 %	13 %
	2016	1 %	14 %	39 %	33 %	13 %
	2015	2 %	14 %	40 %	35 %	8 %
Teollisuus	2018	10 %	37 %	43 %	7 %	3 %
	2016	2 %	10 %	36 %	42 %	10 %
	2015	2 %	17 %	36 %	36 %	10 %
Logistiikka	2018	0 %	67 %	0 %	33 %	0 %
	2016	0 %	21 %	36 %	21 %	21 %
	2015	0 %	17 %	33 %	42 %	8 %
Palvelut	2018	8 %	33 %	33 %	25 %	0 %
	2016	0 %	13 %	25 %	63 %	0 %
	2015	0 %	8 %	54 %	31 %	8 %
Kauppa	2018	6 %	33 %	55 %	6 %	0 %
	2016	0 %	14 %	42 %	29 %	15 %
	2015	3 %	15 %	42 %	31 %	9 %
Muut	2018	13 %	50 %	38 %	0 %	0 %
	2016	0 %	33 %	44 %	11 %	11 %
	2015	0 %	7 %	43 %	50 %	0 %

Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus

Kokonaisuutena yritykset ovat selvästi tyytymättömämpiä ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen Suomessa vuonna 2018 kuin vuonna 2016. 39 prosenttia teollisuuden alan yrityksistä (2016: 46 %) on tyytyväisiä ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen, kun taas 41 prosenttia (2016: 22 %) on tyytymättömiä. Kaupan alalla 34 prosenttia (2016: 43 %) yrityksistä on tyytyväisiä ja 34 prosenttia (2016: 31 %) tyytymättömiä ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen.

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

[Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus]

		erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	2018	2 %	33 %	29 %	33 %	3 %
	2016	5 %	39 %	31 %	22 %	3 %
	2015	4 %	40 %	28 %	27 %	1 %
Teollisuus	2018	0 %	39 %	19 %	35 %	6 %
	2016	6 %	40 %	32 %	22 %	0 %
	2015	10 %	36 %	21 %	31 %	2 %
Logistiikka	2018	0 %	33 %	0 %	67 %	0 %
	2016	0 %	50 %	36 %	7 %	7 %
	2015	0 %	58 %	33 %	0 %	8 %
Palvelut	2018	8 %	25 %	42 %	25 %	0 %
	2016	0 %	13 %	75 %	13 %	0 %
	2015	0 %	31 %	54 %	15 %	0 %
Kauppa	2018	3 %	31 %	31 %	31 %	3 %
	2016	5 %	38 %	27 %	26 %	5 %
	2015	2 %	44 %	25 %	30 %	0 %
Muut	2018	0 %	25 %	50 %	25 %	0 %
	2016	22 %	56 %	0 %	22 %	0 %
	2015	7 %	29 %	29 %	36 %	0 %

Työntekijöiden tuottavuus

Yritysten tyytyväisyys työntekijöiden tuottavuuteen on selvästi kasvanut: jopa 66 prosenttia kaikista vastanneista yrityksistä on tyytyväisiä tähän seikkaan. 66 prosenttia (2016: 50 %) palvelualan, 67 prosenttia (2016: 49 %) kaupan alan ja 55 prosenttia (2016: 46 %) teollisuuden alan yrityksistä on tyytyväisiä työntekijöiden tuottavuuteen.

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

[Työntekijöiden tuottavuus]

		erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	2018	6 %	60 %	20 %	14 %	1 %
	2016	4 %	47 %	27 %	21 %	2 %
	2015	4 %	45 %	31 %	19 %	1 %
Teollisuus	2018	0 %	55 %	19 %	26 %	0 %
	2016	2 %	44 %	28 %	24 %	2 %
	2015	5 %	38 %	29 %	26 %	2 %
Logistiikka	2018	33 %	67 %	0 %	0 %	0 %
	2016	7 %	57 %	21 %	14 %	0 %
	2015	8 %	42 %	33 %	17 %	0 %
Palvelut	2018	8 %	58 %	33 %	0 %	0 %
	2016	0 %	50 %	38 %	13 %	0 %

	2015	0 %	46 %	38 %	15 %	0 %
Kauppa	2018	3 %	64 %	21 %	9 %	3 %
	2016	3 %	46 %	28 %	20 %	3 %
	2015	5 %	52 %	26 %	17 %	0 %
Muut	2018	25 %	63 %	0 %	13 %	0 %
	2016	22 %	44 %	11 %	22 %	0 %
	2015	0 %	36 %	50 %	14 %	0 %

Akateemisen koulutuksen taso

Toimialasta riippumatta yritykset ovat tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä akateemisen koulutuksen tasoon Suomessa, ja suunta on edelleen kasvava: 87 prosenttia (2016: 80 %) teollisuusalan, 79 prosenttia (2016: 65 %) kaupan alan ja 64 prosenttia (2016: 88 %) palvelualan yrityksistä on tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä. Yhdelläkään toimialalla ei olla erittäin tyytymättömiä akateemisen koulutuksen tasoon Suomessa.

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

[Akateemisen koulutuksen yleinen taso]

		erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	2018	17 %	64 %	15 %	3 %	0 %
	2016	12 %	61 %	25 %	2 %	0 %
	2015	10 %	65 %	23 %	1 %	0 %
Teollisuus	2018	16 %	71 %	10 %	3 %	0 %
	2016	4 %	76 %	18 %	2 %	0 %
	2015	14 %	71 %	12 %	2 %	0 %
Logistiikka	2018	0 %	100 %	0 %	0 %	0 %
	2016	0 %	57 %	43 %	0 %	0 %
	2015	17 %	67 %	17 %	0 %	0 %
Palvelut	2018	8 %	58 %	25 %	8 %	0 %
	2016	13 %	75 %	13 %	0 %	0 %
	2015	15 %	62 %	23 %	0 %	0 %
Kauppa	2018	15 %	64 %	18 %	3 %	0 %
	2016	17 %	48 %	32 %	3 %	0 %
	2015	6 %	63 %	31 %	0 %	0 %
Muut	2018	50 %	38 %	13 %	0 %	0 %
	2016	44 %	56 %	0 %	0 %	0 %
	2015	7 %	57 %	29 %	7 %	0 %

Ammatillisen koulutuksen taso

67 prosenttia (2016: 66 %) kaikista yrityksistä on tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä ammatillisen koulutuksen tasoon Suomessa. 50 prosenttia (2016: 71 %) palvelualan, 71 prosenttia (2016: 67 %) teollisuusalan ja 67 prosenttia (2016: 63 %) kaupan alan yrityksistä on tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä tähän osa-alueeseen. Yksikään yritys ei ole erittäin tyytymätön ammatilliseen koulutusjärjestelmään.

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

[Ammatillisen koulutuksen yleinen taso]

		erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	2018	11 %	56 %	22 %	10 %	0 %
	2016	6 %	60 %	26 %	7 %	0 %
	2015	6 %	58 %	28 %	8 %	0 %
Teollisuus	2018	6 %	65 %	13 %	16 %	0 %
	2016	0 %	67 %	27 %	6 %	0 %
	2015	12 %	48 %	26 %	14 %	0 %
Logistiikka	2018	0 %	100 %	0 %	0 %	0 %
	2016	0 %	64 %	29 %	7 %	0 %
	2015	8 %	75 %	0 %	17 %	0 %
Palvelut	2018	8 %	42 %	50 %	0 %	0 %
	2016	14 %	57 %	29 %	0 %	0 %
	2015	0 %	77 %	15 %	8 %	0 %
Kauppa	2018	15 %	52 %	21 %	12 %	0 %
	2016	11 %	52 %	28 %	9 %	0 %
	2015	2 %	58 %	38 %	3 %	0 %
Muut	2018	25 %	50 %	25 %	0 %	0 %
	2016	11 %	78 %	11 %	0 %	0 %
	2015	8 %	62 %	23 %	8 %	0 %

Startup-ekosysteemi

41 prosenttia kaikista yrityksistä on tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä Suomen startup-ekosysteemiin. 42 prosenttia teollisuusalan, 50 prosenttia palvelualan, mutta vain 25 prosenttia kaupan alan yrityksistä on tyytyväisiä. Kaupan alalla yrityksistä 72 prosenttia suhtautuu asiaan neutraalisti.

Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin yritystoimintaan vaikuttaviin tekijöihin Suomessa?

[Startup-ekosysteemi]

		erittäin tyytyväinen	tyytyväinen	suhtaudun neutraalisti	tyytymätön	erittäin tyytymätön
Kaikki	2018	12 %	29 %	53 %	5 %	1 %
Teollisuus	2018	13 %	29 %	48 %	10 %	0 %
Logistiikka	2018	0 %	67 %	0 %	33 %	0 %
Palvelut	2018	8 %	42 %	50 %	0 %	0 %
Kauppa	2018	6 %	19 %	72 %	0 %	3 %
Muut	2018	38 %	38 %	25 %	0 %	0 %

Tutkimuskohtaiset kysymykset

Edellä esitettyjen kysymysten lisäksi yrityksille esitetään kussakin kyselyssä vaihtuvia kysymyksiä, joilla kartoitetaan ajankohtaisia teemoja.

Näitä ovat tämänvuotisessa kyselyssä yhteistyö startupien kanssa, saksan kieltä osaavan työvoiman saatavuus, vertailu Saksan ja Suomen välillä (työntekijöiden tuottavuus, työn laatu, alihankkijoiden ja työntekijöiden digitaalinen osaaminen, tutkimus- ja kehitystyöosaaminen, teollisuuden digitalisaatio, kuluttajien ennakkoluulottomuus, ammattitaitoisen työvoiman saatavuus sekä verkostoitumis- ja yhteistyömahdollisuudet) sekä ”Made in Germany” -brändi.

Yhteistyö startup-yritysten kanssa

Useat yritykset aikovat tehdä yhteistyötä startupien kanssa, koskipa se yhteisiä innovaatioita tai sijoitustoimintaa. Kuusi prosenttia on kiinnostunut sijoittamaan startupeihin ja 15 prosenttia on kiinnostunut yhteisestä innovaatiotoiminnasta.

Onko yrityksesi kiinnostunut yhteistyöstä startup-yritysten kanssa?

	Kyllä, olemme kiinnostuneita sijoittamaan startup-yritykseen	Kyllä, yhteiseen innovaatioon	Ehkä tulevaisuudessa	Ei
Kaikki	6 %	15 %	44 %	37 %
Teollisuus	10 %	23 %	39 %	32 %
Logistiikka	0 %	0 %	33 %	67 %
Palvelut	0 %	17 %	58 %	25 %
Kauppa	0 %	6 %	48 %	45 %
Muut	25 %	25 %	25 %	25 %

58 prosenttia palvelualan yrityksistä on kiinnostunut yhteistyöstä startupien kanssa tulevaisuudessa. Myös teollisuusalan (39 %) ja kaupan alan yritykset (48 %) eivät sulje pois mahdollista yhteistyötä startupien kanssa tulevaisuudessa. Yhteisestä innovoinnista on kiinnostunut erityisesti teollisuuden alan (23 %).

Saksan kieli

13 prosenttia kaikista yrityksistä ilmoittaa, että heillä on suuria vaikeuksia löytää Suomesta työntekijöitä, joilla on riittävä saksan kielen taito. Vuonna 2016 näiden yritysten osuus oli 10 prosenttia. 17 prosenttia yrityksistä ilmoittaa ettei heillä ole lainkaan vaikeuksia löytää saksaa puhuvia työntekijöitä. 29 prosentilla on joitain haasteita ja 58 prosentilla ei ole juurikaan tai ollenkaan vaikeuksia löytää saksankielentaitoisia työntekijöitä (2016: 59 %). Teollisuusalan yrityksistä on muita vähemmän haasteita tässä suhteessa, mistä huolimatta 45 prosenttia ilmoittaa, että heillä on suuria tai joitakin vaikeuksia löytää sopivaa saksan kieltä osaavaa työvoimaa.

Onko yritykselläsi vaikeuksia löytää työntekijöitä, jotka osaavat saksaa riittävän hyvin?

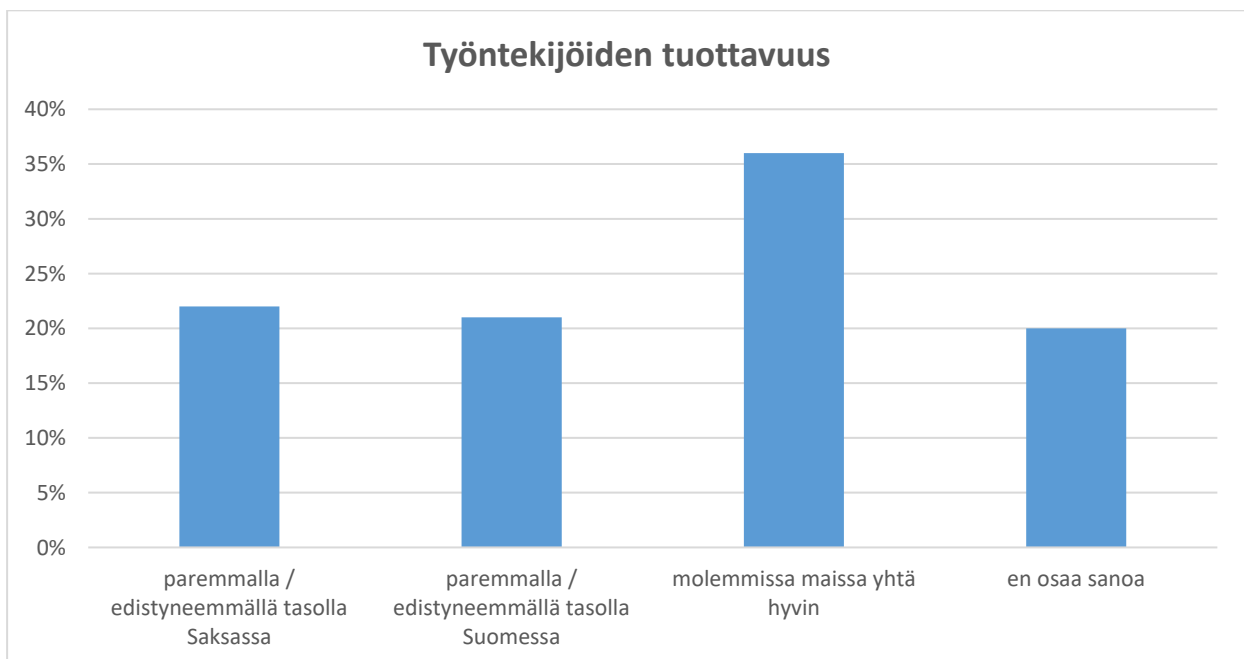
	suuria vaikeuksia	joitain haasteita	ei juurikaan	ei ollenkaan
Kaikki (2016)	10 %	31 %	31 %	28 %
Kaikki (2018)	13 %	29 %	41 %	17 %
Teollisuus	10 %	35 %	42 %	13 %
Logistiikka	33 %	33 %	33 %	0 %
Palvelut	17 %	17 %	42 %	25 %
Kauppa	15 %	24 %	48 %	12 %
Muut	0 %	38 %	13 %	50 %

Vertailussa Saksa ja Suomi

Seuraavassa osiossa yritykset vertailevat seuraavia tekijöitä Saksassa ja Suomessa: työntekijöiden tuottavuus, työn laatu, alihankkijoiden ja työntekijöiden digitaalinen osaaminen, tutkimus- ja kehitysoosaaminen, teollisuuden digitalisaatio, kuluttajien ennakkoluulottomuus suhteessa uusiin tuotteisiin ja palveluihin, ammattitaitoisen työvoiman saatavuus ja verkostoitumis- ja yhteistyömahdollisuudet muiden yritysten kanssa (yhteistyökumppaneina tai henkilöiden kanssa).

Työntekijöiden tuottavuus

Yritysten osuus, jotka arvioivat työntekijöiden tuottavuuden paremmaksi Saksassa tai Suomessa, on yhtä suuri (21 % vs. 22 %). Lisäksi 36 prosenttia yrityksistä pitää tuottavuutta yhtä hyvänä kummassakin maassa, joten työntekijöiden tuottavuudessa ei maiden välillä ole merkittävää eroa.

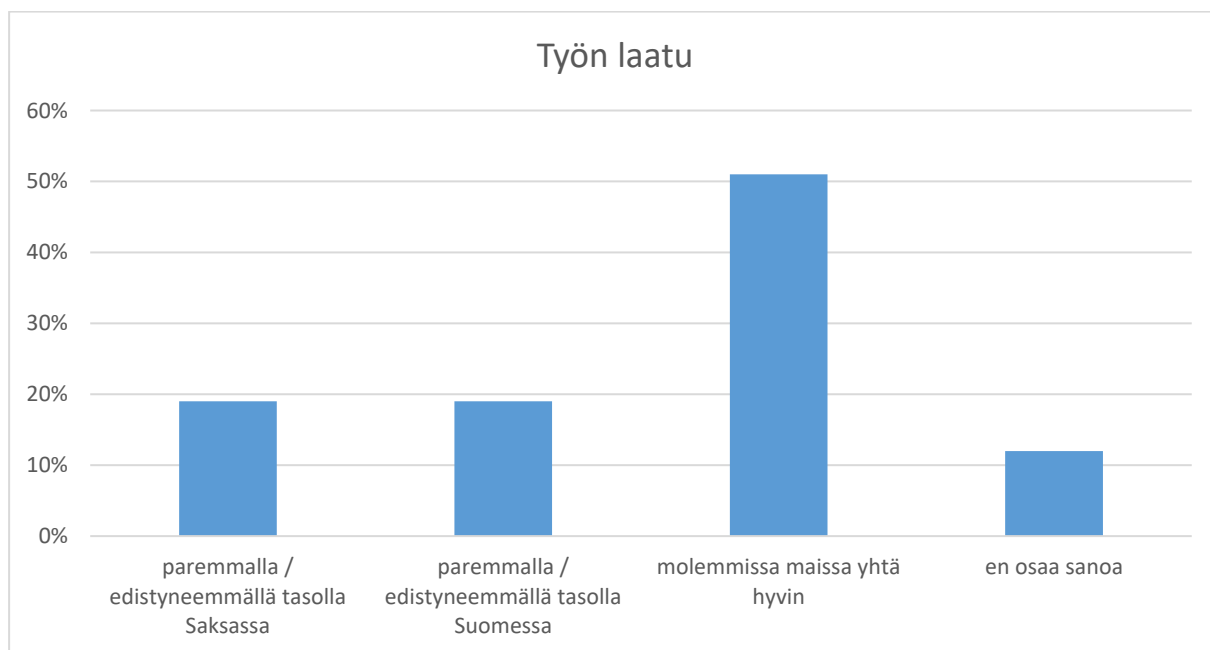
Seuraavat tekijät ovat...

[Työntekijöiden tuottavuus]

	paremmalla / edistyneemmällä tasolla Saksassa	paremmalla / edistyneemmällä tasolla Suomessa	molemmissa maissa yhtä hyvin	en osaa sanoa
Kaikki	22 %	21 %	36 %	20 %
Teollisuus	35 %	26 %	19 %	19 %
Logistiikka	0 %	33 %	33 %	33 %
Palvelut	9 %	0 %	55 %	36 %
Kauppa	16 %	22 %	47 %	16 %
Muut	25 %	25 %	38 %	13 %

Työn laatu

51 prosenttia yrityksistä arvioi työn laadun molemmissa maissa yhtä hyväksi. Tämä näkyy myös toimialakohtaisissa vastauksissa, vaikkakin teollisuuden alalla vastausvaihtoehto saa enemmän kannatusta kuin kaupan alalla ja palvelualalla.

Seuraavat tekijät ovat...

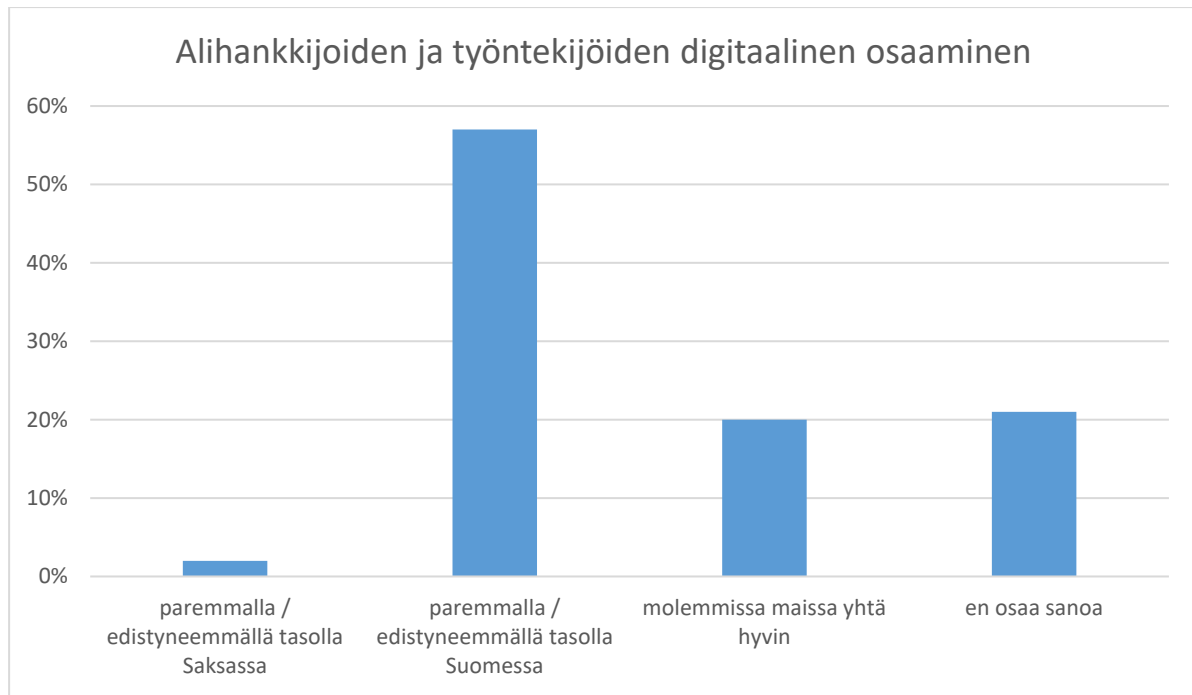
[Työn laatu]

	paremmalla / edistyneemmällä tasolla Saksassa	paremmalla / edistyneemmällä tasolla Suomessa	molemmissa maissa yhtä hyvin	en osaa sanoa
Kaikki	19 %	19 %	51 %	12 %
Teollisuus	23 %	16 %	58 %	3 %
Logistiikka	0 %	33 %	33 %	33 %
Palvelut	17 %	25 %	42 %	17 %
Kauppa	16 %	19 %	50 %	16 %
Muut	25 %	13 %	50 %	13 %

Alihankkijoiden ja työntekijöiden digitaalinen osaaminen

Vertailtaessa digiosaamista vaaka kallistuu selkeästi Suomen eduksi: 57 prosenttia yrityksistä ilmoittaa Suomen olevan edistyneellisempi, kun taas vain kaksi prosenttia on sitä mieltä, että Saksassa ollaan edistyneellisempiä tässä suhteessa.

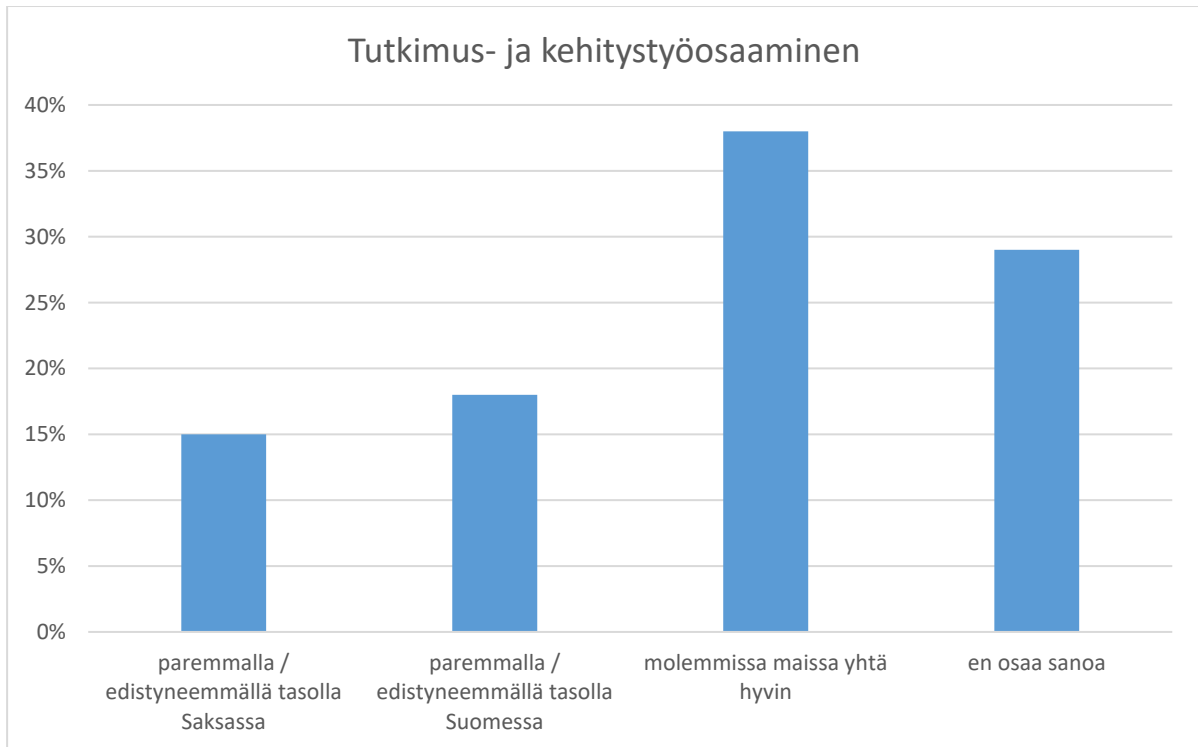
Seuraavat tekijät ovat...

[Alihankkijoiden ja työntekijöiden digitaalinen osaaminen]

	paremmalla / edistyneemmällä tasolla Saksassa	paremmalla / edistyneemmällä tasolla Suomessa	molemmissa maissa yhtä hyvin	en osaa sanoa
Kaikki	2 %	57 %	20 %	21 %
Teollisuus	0 %	58 %	29 %	13 %
Logistiikka	0 %	67 %	0 %	33 %
Palvelut	0 %	33 %	25 %	42 %
Kauppa	3 %	63 %	13 %	22 %
Muut	13 %	63 %	13 %	13 %

Tutkimus- ja kehitysoosaaminen

Yritykset arvioivat tutkimus- ja kehitysoosaamisen yhtä hyväksi molemmissa maissa. Palvelualan yrityksistä suurin osa, 58 prosenttia, ei halunnut ottaa kantaa.

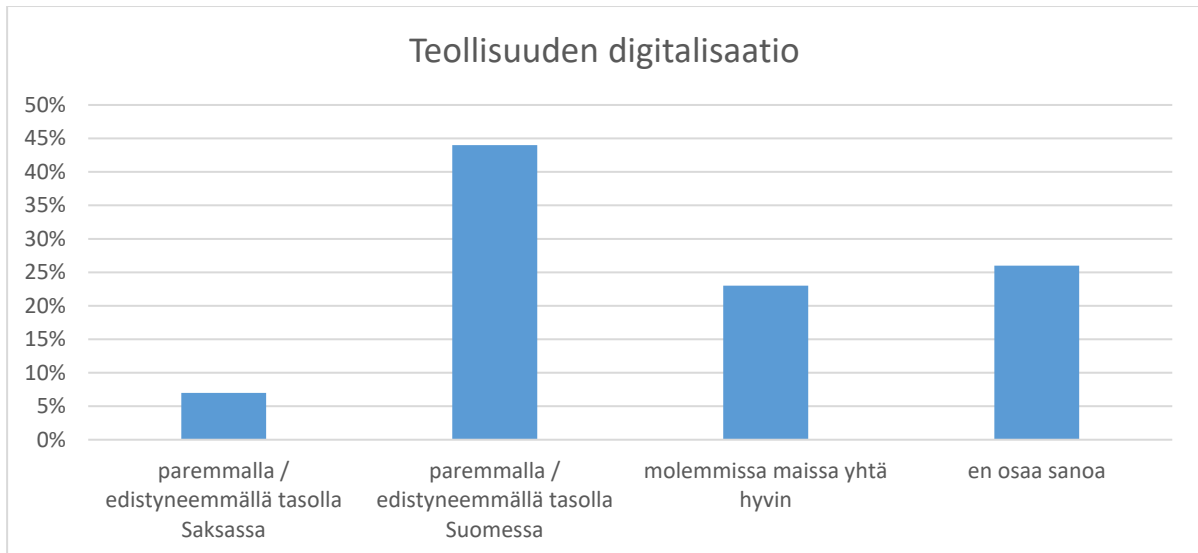
Seuraavat tekijät ovat...

[Tutkimus- ja kehitysoosaaminen]

	paremmalla / edistyneemmällä tasolla Saksassa	paremmalla / edistyneemmällä tasolla Suomessa	molemmissa maissa yhtä hyvin	en osaa sanoa
Kaikki	15 %	18 %	38 %	29 %
Teollisuus	16 %	16 %	52 %	16 %
Logistiikka	0 %	33 %	33 %	33 %
Palvelut	0 %	8 %	33 %	58 %
Kauppa	23 %	19 %	26 %	32 %
Muut	13 %	25 %	38 %	25 %

Teollisuuden digitalisaatio

Kuten digiosaamisen osalta, myös kysymys teollisuuden digitalisaatiosta kallistuu Suomen eduksi: 44 prosenttia yrityksistä pitää Suomea edistyksellisempänä kuin Saksaa. Sitä vastoin vain 7 prosenttia pitää Saksaa edistyksellisempänä teollisuuden digitalisaatio-kysymyksessä.

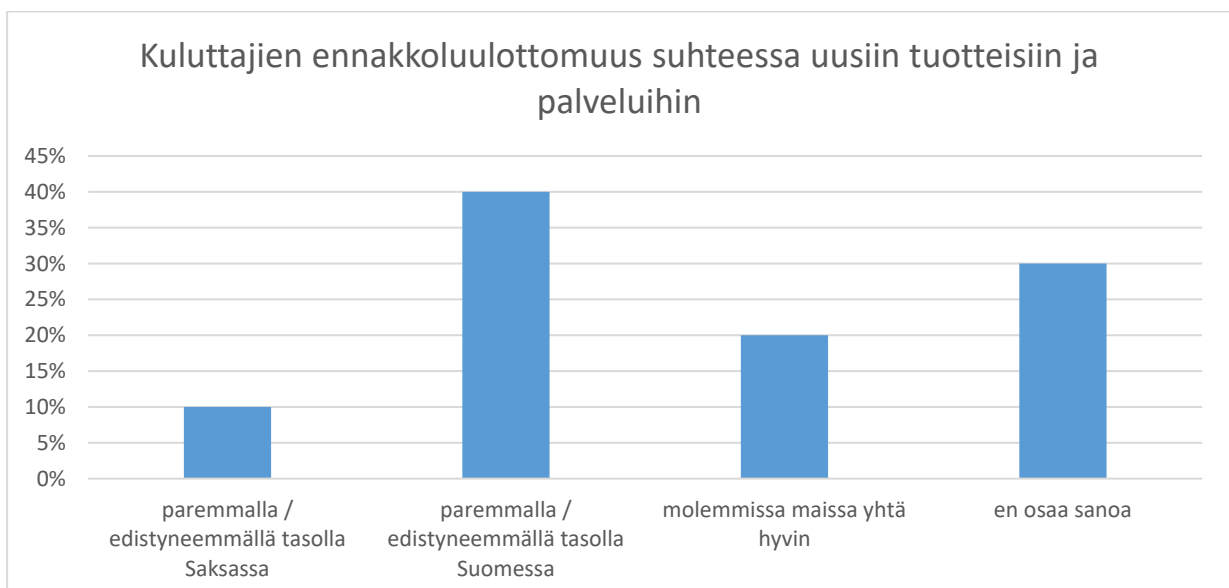
Seuraavat tekijät ovat...

[Teollisuuden digitalisaatio]

	paremmalla / edistyneemmällä tasolla Saksassa	paremmalla / edistyneemmällä tasolla Suomessa	molemmissa maissa yhtä hyvin	en osaa sanoa
Kaikki	7 %	44 %	23 %	26 %
Teollisuus	3 %	61 %	23 %	13 %
Logistiikka	0 %	33 %	33 %	33 %
Palvelut	0 %	33 %	8 %	58 %
Kauppa	9 %	34 %	31 %	25 %
Muut	25 %	38 %	13 %	25 %

Kuluttajien ennakkoluulottomuus suhteessa uusiin tuotteisiin ja palveluihin

40 prosenttia yrityksistä pitää kuluttajien ennakkoluulottomuutta suhteessa uusiin tuotteisiin ja palveluihin paremmalla tasolla Suomessa kuin Saksassa.

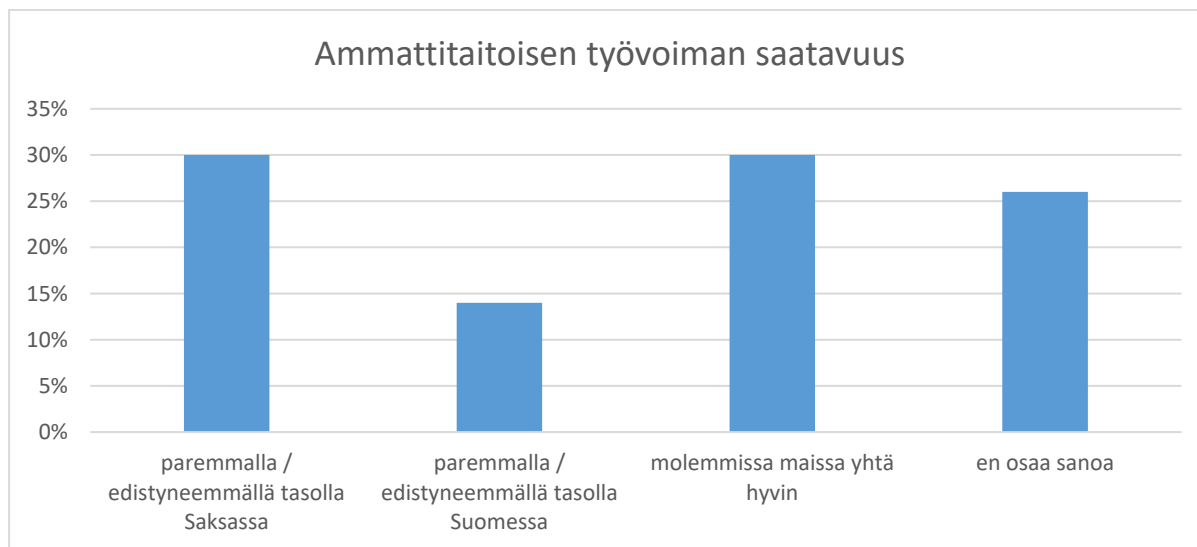
Seuraavat tekijät ovat...

[Kuluttajien ennakkoluulottomuus suhteessa uusiin tuotteisiin ja palveluihin]

	paremmalla / edistyneemmällä tasolla Saksassa	paremmalla / edistyneemmällä tasolla Suomessa	molemmissa maissa yhtä hyvin	en osaa sanoa
Kaikki	10 %	40 %	20 %	30 %
Teollisuus	6 %	42 %	26 %	26 %
Logistiikka	0 %	33 %	33 %	33 %
Palvelut	8 %	33 %	25 %	33 %
Kauppa	19 %	41 %	13 %	28 %
Muut	0 %	38 %	13 %	50 %

Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus

30 prosenttia yrityksistä pitää ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta parempana Saksassa, teollisuusalan yrityksistä jopa 47 prosenttia. Tulos on yhteneväinen edellisissä osioissa esitettyjen työvoiman saatavuuteen liittyvien kysymysten vastausten kanssa (ks. s. 14 ja 24).

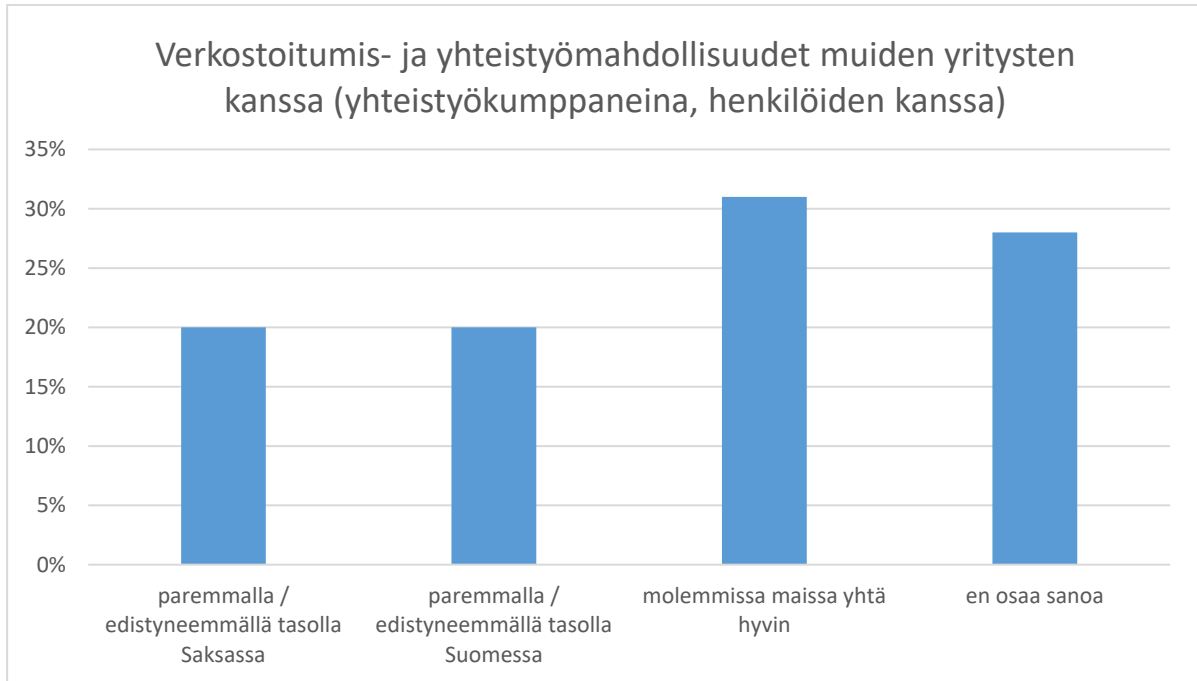
Seuraavat tekijät ovat...

[Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus]

	paremmalla / edistyneemmällä tasolla Saksassa	paremmalla / edistyneemmällä tasolla Suomessa	molemmissa maissa yhtä hyvin	en osaa sanoa
Kaikki	30 %	14 %	30 %	26 %
Teollisuus	47 %	10 %	23 %	20 %
Logistiikka	0 %	67 %	0 %	33 %
Palvelut	25 %	25 %	25 %	25 %
Kauppa	23 %	13 %	32 %	32 %
Muut	13 %	0 %	63 %	25 %

Verkostoitumis- ja yhteistyömahdollisuudet muiden yritysten kanssa (yhteistyökumppaneina, henkilöiden kanssa)

Kyselyyn vastanneet yritykset pitivät vastausten perusteella verkostoitumis- ja yhteistyömahdollisuuksia muiden yritysten kanssa lähes yhtä hyvinä kummassakin maassa.

Seuraavat tekijät ovat...

[Verkostoitumis- ja yhteistyömahdollisuudet muiden yritysten kanssa (yhteistyökumppaneina, henkilöiden kanssa)]

	paremmalla / edistyneemmällä tasolla Saksassa	paremmalla / edistyneemmällä tasolla Suomessa	molemmissa maissa yhtä hyvin	en osaa sanoa
Kaikki	20 %	20 %	31 %	28 %
Teollisuus	27 %	27 %	23 %	23 %
Logistiikka	33 %	33 %	0 %	33 %
Palvelut	20 %	30 %	20 %	30 %
Kauppa	19 %	9 %	38 %	34 %
Muut	0 %	25 %	63 %	13 %

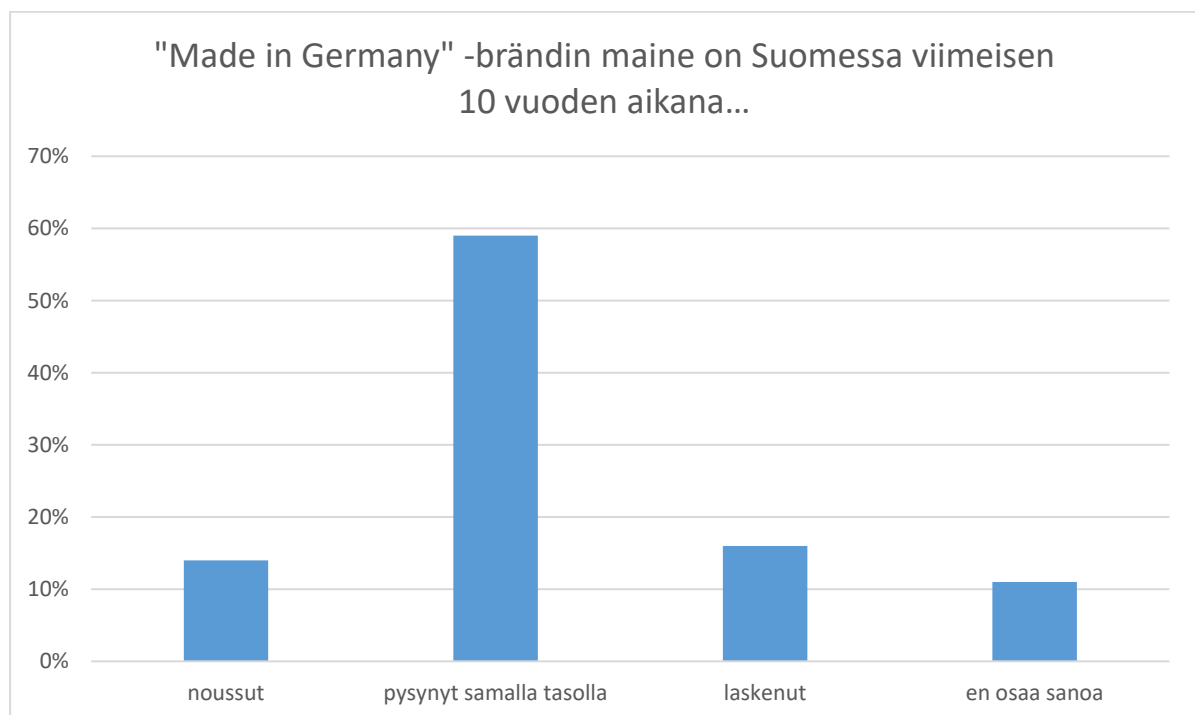
Made in Germany

Kysyimme yrityksiltä myös niiden mielipidettä "Made in Germany" -laatumerkistä. Suurin osa yrityksistä ei näe merkin kärsineen viimeisen 10 vuoden aikana. Lisäksi ongelmat, jotka ovat koskettaneet suurta yleisöä – ainakin Saksassa – ja jotka liittyvät suurhankkeisiin,

kuten Berliinin lentokentän tai Hampurin Elbphilharmonie-konserttitalon rakennusurakoiden viivästymiseen, eivät näytä vaikuttaneen "Made in Germany" -tuotteiden maineeseen.

Kysymys: "Made in Germany" -brändin maine on Suomessa viimeisen 10 vuoden aikana...

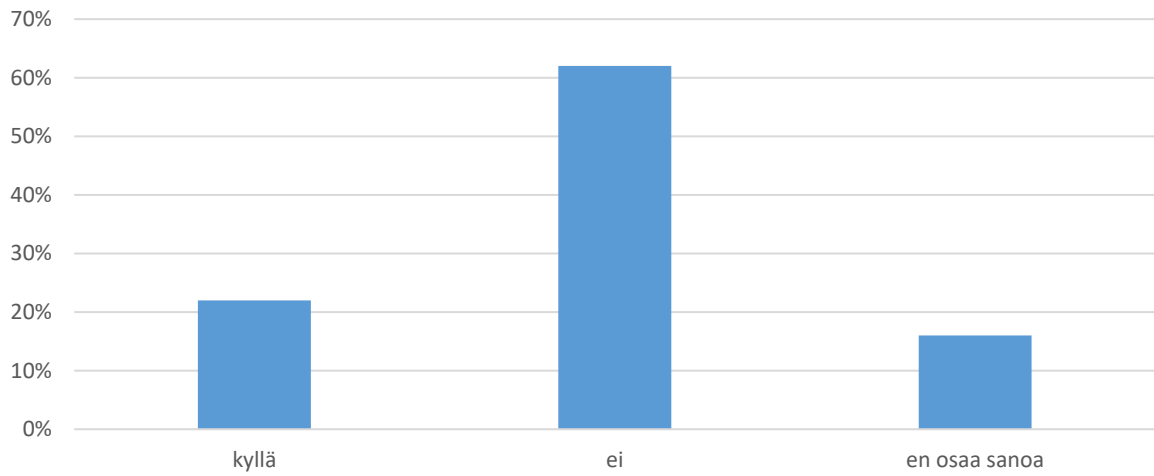
	noussut	pysynyt samalla tasolla	laskenut	en osaa sanoa
Kaikki	14 %	59 %	16 %	11 %
Teollisuus	13 %	58 %	19 %	10 %
Logistiikka	0 %	67 %	33 %	0 %
Palvelut	25 %	33 %	0 %	42 %
Kauppa	12 %	67 %	21 %	0 %
Muut	13 %	63 %	0 %	25 %

Kysymys: Ovatko suurhankkeiden ongelmat Saksassa (dieselskandaali, Berliinin lentokenttä, Elbphilharmonie) vaikuttaneet saksalaistuotteiden maineeseen Suomessa?

	kyllä	ei	en osaa sanoa
Kaikki	22 %	62 %	16 %
Teollisuus	16 %	71 %	13 %
Logistiikka	100 %	0 %	0 %
Palvelut	17 %	42 %	42 %
Kauppa	25 %	63 %	13 %
Muut	13 %	75 %	13 %

Ovatko suurhankkeiden ongelmat Saksassa (dieselskandaali, Berliinin lentokenttä, Elbphilharmonie) vaikuttaneet saksalaistuotteiden maineeseen Suomessa?

Yhteenveto

Saksalaisyritysten tytäryhtiöt muodostavat merkittävän ryhmän suomalaisessa yritys kentässä. Pelkästään tähän kyselyyn osallistuneet yritykset työllistävät Suomessa yli 13 000 henkilöä.

Kokonaisuutena tarkasteltuna näiden yritysten taloudellinen tilanne on positiivinen, ja kuluvan vuoden odotukset – jotka olivat jo kaksi vuotta sitten tehdyn kyselyn perusteella huomattavasti korkeammat kuin suomalaisyritysten vertailukelpoiset arviot – ovat erittäin korkealla: odotukset sekä vuoden 2017 että kuluvan vuoden liikevaihdon suhteen ovat nousseet merkittävästi. 72 prosenttia yrityksistä odottaa liikevaihtonsa nousevan vuonna 2018 (vuonna 2016 vastaavaa odotti 64 prosenttia yrityksistä).

Saksalaisyritykset palkkasivat Suomessa vuonna 2017 enemmän henkilöstöä kuin vuotta aiemmin: 43 prosenttia yrityksistä on palkannut lisää työntekijöitä ja vain 9 prosenttia on vähentänyt henkilöstöään. Yritysten määrä, jotka vähensivät henkilöstöä, puolittui vuonna 2016 suhteessa edelliseen kyselyyn – määrä on nyt laskenut vielä 30 prosenttia. Yritysten myönteiset näkymät heijastuvat myös investointihalukkuuteen: joka kolmas yritys aikoo investoida enemmän vuonna 2018 kuin edellisvuonna.

Kasvun esteeksi saattaa kuitenkin nousta ammattitaitoisen työvoiman saatavuus: 29 prosenttia yrityksistä ilmoittaa, että kasvua hidastaa jo nyt ammattitaitoisen työvoiman puute, 33 prosenttia on tyytymättömiä ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen Suomessa ja 30 prosenttia pitää jopa ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta parempana työvoimapulan parissa kamppailevassa Saksassa kuin Suomessa.

Suomi tarjoaa monia sijaintietuja maassa toimiville saksalaisyrityksille. Kuten edellisessäkin kyselyssä, koulutuksen laatu nousee tärkeäksi tekijäksi: 81 prosenttia pitää akateemisen koulutuksen tasoa tärkeimpänä sijaintietuna (73 % vuonna 2016). Myös ammatillisen koulutuksen taso on korkealla: vastaukset nostivat sen neljännelle sijalle – tosin sijoitus laski yhdellä pykälällä verrattuna vuoden 2016 tuloksiin. Tyytyväisyys vapaaseen kilpailuun on lisääntynyt huomattavasti (78 % vs. 64 % vuonna 2016). Tyytyväisyys infrastruktuuriin oli jo korkea vuonna 2016 ja se on noussut edelleen: 73 prosenttia vastaajista on tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä Suomen infrastruktuuriin.

Tulosten mukaan Suomea pidetään arvokkaana innovaatiokeskuksena. 75 prosenttia yrityksistä, joilla on tutkimus- ja kehitystyötä Suomessa, on tyytyväisiä vallitseviin oloihin, ja 57 prosenttia yrityksistä pitää alihankkijoiden digitaalista kompetenssia parempana Suomessa kuin Saksassa. Suomalaisia pidetään myös muuten arvossa: 40 prosenttia yrityksistä kokee, että kuluttajat ovat ennakkoluulottomampia Suomessa kuin Saksassa.

Vuoden 2016 kyselyssä äkillisesti noussut tyytymättömyys suomalaista talouspolitiikkaa kohtaan on laantunut merkittävästi: vuonna 2016 57 prosenttia yrityksistä oli tyytymättömiä tilanteeseen, kun taas tänä vuonna osuus on enää 24 prosenttia. Tyytyväisyys maan poliittiseen ja yhteiskunnalliseen vakauteen on myös kasvanut merkittävästi vuoteen 2016 verrattuna: vuonna 2016 tyytyväisiä yrityksiä oli vain 45 prosenttia, kun se tänä vuonna on 72 prosenttia.

Lähes puolet kyselyyn osallistuneista yrityksistä on tyytymättömiä verotukseen. Lisäksi 40 prosenttia yrityksistä on tyytymättömiä työvoimakustannuksiin. Huomionarvoista on kuitenkin, että seitsemän prosenttia yrityksistä on tällä hetkellä tyytyväisempiä tähän seikkaan kuin vuonna 2016.

Tämän kyselyn tarkoituksena ei ole antaa toimitasuosituksia. Toivomme kuitenkin, että kyselyn tulokset tarjoavat hedelmällisen pohjan yhteiskunnalliselle ja poliittiselle keskustelulle Suomessa. Lisäksi tulosten on tarkoitus antaa Suomeen sijoittumista suunnitteleville saksalaisyrityksille edustava kuva Suomesta liiketoimintaympäristönä.

Liite: Saksalais-Suomalainen Kauppakamari (AHK Finland)

Sinun kumppanisi matkalla Saksan markkinoille

Saksalais-Suomalainen Kauppakamari tarjoaa molempien maiden vientiyrityksille palveluitaan neljänkymmenen vuoden kokemuksella. Kielitaitoinen henkilökunta, markkina-asiantuntijuus ja erinomaiset kontaktit tekevät Kauppakamarista modernin ja monipuolisen palveluntarjoajan. Saksalais-Suomalainen Kauppakamari ajaa yritysten etuja myös politiikan ja viranomaisten suuntaan. Kauppakamarilla on noin 650 jäsentä ja se on siten saksalais-suomalaisen kaupan tärkein verkosto.

Tarjoamme

- liikeyhteyspalveluita
- markkina-analyysijä
- fact-finding-matkoja
- juridisia palveluita

sekä

- taloushallinnon palveluita
- henkilöstönvälitystä
- ajankohtaista tietoa
- seminaareja ja tapahtumia.

Olemme tukenasi myös kansainvälisillä messuilla – ennen messuja, niiden aikana ja niiden jälkeen.

Meiltä saat kaikki tarvitsemasi palvelut Saksan markkinoille menoa ja siellä menestymistä varten!

Yhteystiedot:

Saksalais-Suomalainen Kauppakamari
PL 83, 00101 Helsinki
Puh. (09) 612 2120
Faksi (09) 642 859
info@dfhk.fi
www.dfhk.fi

Seuraa meitä sosiaalisessa mediassa: Facebook, LinkedIn, Twitter ja Xing.